

הלכות מילה פרק ג' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור: הלכות מילה, פרק ג' – סדר ברכות המילה וסיום ספר אהבה

א. ברכת המוהל: „על המילה“ או „למול את הבן“

דברי הרמב"ם: „המוהל מברך קודם שימול: אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על המילה. ואם מל את בנו מברך וציוונו למול את הבן.“

פשט:

המוהל מברך ברכת המצוות לפני המילה. אם הוא מל ילד זר, אומר „על המילה.“ אם האב מל בעצמו את בנו, אומר „למול את הבן.“

חידושים וביאורים:

(1) החילוק בין „על“ ו-„ל-“ – שתי מצוות נפרדות:

החילוק בין „על המילה“ ו-„למול“ אינו רק עניין של נוסח, אלא משקף שתי מצוות נפרדות:

- **מצוה כללית על כלל ישראל** – שכל ערל בין ישראל יהיה מהול. על זה אומר מוהל זר „על המילה.“

- **מצוה יתירה על האב** – „חייב למול את בנו“, חיוב מיוחד על האב למול את בנו. על זה אומר האב „למול.“

זה תואם את הכלל שהרמב"ם כבר הביא בהלכות ברכות: כשעושים מצוה לעצמו, אומרים ב-„ל-“ (למול, לישב בסוכה), וכשעושים לאחר, אומרים „על“ (על המילה, על נטילת ידים), עם חריגים מסוימים (על מקרא מגילה, על תקיעת שופר, וכדומה).

ב. ברכת „להכניסו בביתו של אברהם אבינו“

דברי הרמב"ם: „אבי הבן מברך ברכה אחרת: אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. שהמצוה על האב למול את בנו היא יתר על המצוה שמצווין כל ישראל שימולו כל ערל שביניהם. לפיכך אם אין שם אביו – אין מברכין אחרים ברכה זו.“

פשט:

מלבד ברכת „על המילה“ / „למול“, האב מברך עוד ברכה: „להכניסו בביתו של אברהם אבינו.“ זו ברכה על המצוה היתירה המוטלת במיוחד על האב. אם האב אינו נוכח, אין אחרים מברכים ברכה זו.

חידושים וביאורים:

(1) „להכניסו“ היא ברכת המצוות, לא רק ברכת שבח:

הרמב"ם סובר ש-„להכניסו“ היא ברכת המצוות (בנוסח „וציוונו“), המתאימה למצוה נפרדת – החיוב המיוחד של האב למול את בנו. זו אינה כפילות של „על המילה“ / „למול“, אלא ברכה על מצוה שנייה הקיימת בבית מילה.

(2) מדוע אחר אינו יכול לברך „להכניסו“:

אם „להכניסו“ היא ברכה על המצוה היתירה של האב, אין זה הגיוני שזר – אפילו בית דין או נציג של כלל ישראל – יברך ברכה זו. המצוה הכללית של כלל ישראל כבר יש לה ברכה: „על המילה.“ „להכניסו“ שייכת אך ורק לאב.

(3) הרמב"ם מביא שיטה חולקת:

„ויש מי שהורה שיברכו יושבי בית דין או אחד מהן“ – יש הסוברים שבית דין או אחד מהם יכול לברך „להכניסו“ גם כשהאב אינו נוכח. הרמב"ם דוחה שיטה זו.

ביאור השיטה החולקת: הם סוברים שאין כאן שתי מצוות נפרדות, אלא מצוה אחת על כלל ישראל, והאב הוא רק „מצוה מן המובחר.“ לפיכך נציג של כלל ישראל יכול גם לברך „להכניסו.“

(4) שיטת הראב"ד:

הראב"ד סובר כשיטה שהרמב"ם דוחה, ואומר שהסנדק מברך „להכניסו.“ סברת הראב"ד: הסנדק הוא ה-„מכניס“ – הוא מייצג את כלל ישראל המכניס את התינוק לברית של אברהם אבינו. לפי הראב"ד „להכניסו“ הגיונית גם לזר, כי הוא המכניס בפועל.

(5) אדם המל את עצמו כבוגר – האם אומר „להכניסו“?

כשבוגר מל את עצמו, האם אומר „להכניסו“? לפי הרמב"ם – לא. „להכניסו“ היא במיוחד מצוות האב על בנו. בוגר המל את עצמו מקיים מצוה, אבל לא את מצוות „חייב למול את בנו.“ אין לו את היבט ה-„להכניסו“. אפילו אם יש לו חיוב חמור יותר (כי כרת חל עליו), זו אינה אותה מצוה כמו „חייב למול את בנו“, והוא אינו אומר „להכניסו.“

(6) „בביתו של אברהם אבינו“ – שתי שכבות במצוות מילה:

בברכה „להכניסו בביתו של אברהם אבינו“ טמונות שתי השכבות של מצוות מילה:

- „אשר קדשנו במצוותיו וציוונו“ – זה מתייחס למצוה כפי שניתנה על ידי משה רבינו בסיני (כפי שהמשנה אומרת שהחיוב מסיני).

- „בביתו של אברהם אבינו“ – זה מזכיר את המקור ההיסטורי אצל אברהם אבינו, שהוא עתיק יותר, חלק מהתהוות כלל ישראל.

זה לא „מצוותיו של אברהם אבינו“ – זו לא מצוות אברהם, אלא הברית שניתנה לאברהם, ויש לנו חלק בה על ידי קיום מצוות מילה. כך מתאחדים בברכה אחת היבט הסיני (חיוב/ציווי) עם היבט אברהם (ברית/היסטוריה).

(7) השוואה למצוות תלמוד תורה:

כשם שבתלמוד תורה יש מצוה כללית על כל ישראל לתלמוד תורה, ובפרט מצוה על האב לתלמוד את בנו – כך גם במילה: מצוה כללית על כלל ישראל שכל ערל יהיה מהול, ובפרט מצוה יתירה על האב למול את בנו.

(8) „להכניסו“ – לפני או אחרי הברית?

על הברכה השלישית „אשר קידש“ אומר הרמב"ם במפורש „ואחר כך“ – אחרי הברית. אבל על „להכניסו“ הרמב"ם לא אמר במפורש אם מברכים לפני או אחרי הברית. מלשונו משמע שמברכים לפני הברית, וכך אנו נוהגים.

(9) תשובת הרמב"ם – „להכניסו“ היא ברכת שבח:

בתשובה אמר הרמב"ם ש-„להכניסו“ אינה ברכת המצוות, אלא ברכת שבח. לפיכך אפשר לברכה אחר כך גם – ברכת המצוות צריכה להיות לפני, אבל ברכת שבח אפשר לברך אחרי המצוה.

קושיה על התשובה: זה לא מתאים היטב למה שהרמב"ם אומר כאן בהלכות מילה: הוא אומר שיש מצוה על האב למול את בנו – זה נשמע כברכת המצוות! אפשר לענות שהוא רק מסביר מדוע דווקא האב יכול לומר את הנוסח – אבל הברכה עצמה היא שבח.

של „ברוב עם הדרת מלך“, זה כלל כללי לכל המצוות, לא דין ספציפי בברית מילה.

[דיג'רסיה: מעשה על ברית בצנעה – יהודי רצה לעשות ברית בצנעה, רק עם המוהל ובעלי הבית. הובאו שלוש ראיות שצריך ציבור. אחת מהן: כתוב „עדיין אותנו עושה בשמחה“ – „בשמחה“ פירושו עושים חגיגה. היהודי ענה שהגירסה הנכונה היא „עושה בפרהסיא“ (בפומבי), לא „בשמחה“. אבל אפילו „בשמחה“ לא פירושו סתם מצב רוח טוב, אלא עם שמחה, חגיגה.]

6 תפקיד העומדים:

העומדים מייצגים את כלל ישראל. הם עומדים שם כי ברית של אברהם אבינו היא יסוד היהדות – להיות חלק מהברית. לקהל יש תפקיד לפעול בפועל את ברית של אברהם אבינו. „עכשיו אתה חלק מהיהודים“ – זה מה שהעומדים מבטאים.

ה. ברכת „אשר קדש ידיד מבטן“

דברי הרמב"ם: „אבי הבן או המוהל או אחד מן העומדים שם מברך: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדש ידיד מבטן, וחוק בשארו שם, וצאצאיו חותם באות ברית קודש. על כן בשכר זאת אל חי חלקנו לעד, צורנו צוה להציל ידידות שארנו משחת...“

פשוט:

זו ברכה שיכול לברך האב, או המוהל, או אחד מהעומדים. הנוסח הוא ברכה פיוטית המזכירה את ברית אברהם אבינו ויצחק, ומבקשים לתינוק.

חידושים והסברות:

1 „אבי הבן או המוהל או אחד מן העומדים“ – מדוע כל שלושתם:

הרמב"ם מזכיר את כל שלוש האפשרויות. הוא לא היה אומר „אחד מן העומדים“ לבדו, כי היינו חושבים שהאב אינו רשאי לברך. הרמב"ם מראה שברית באה עם שלושה סוגי משתתפים: אב, מוהל, ועומד – וכל אחד מהם יכול לברך זאת.

2 „ידיד מבטן“ = יצחק אבינו (רש"י):

הרמב"ם עצמו אינו מפרש את הנוסח, אבל רש"י מפרש ש-„ידיד מבטן“ פירושו יצחק אבינו. יצחק נתקדש „מבטן“ – הוא נולד אחרי שאברהם אבינו כבר עבר את בריתו. הוא נולד לאב יהודי, ומיד אחרי שמונה ימים נימול – בניגוד לאביו אברהם (שנימול מאוחר יותר בחיים) וישמעאל (שנימול בגיל שלוש עשרה).

3 „וחוק בשארו שם“ – שני פירושים ל-„חוק“:

(א) חוק = חקוק – סימן פיזי בבשרו, ברית.

(ב) חוק = מצוה, דבר קבוע, מנהג (כמו „לחם חוקם“).

שני הפירושים אפשריים: ה' הטביע חוק בבשרו – הן סימן פיזי, הן מצוה.

4 „וצאצאיו חותם באות ברית קודש“ – מי הוא ה-„חותם“?

ה-„חותם“ הוא ה' – הוא חותם בסימני ברית קדושה. אבל המוהל עושה את המעשה בפועל. זה אותו עיקרון כמו כל הברכות: „המוציא לחם מן הארץ“ – ה' מוציא לחם, אף שאנשים אופים אותו. ה' חותם דרך כל העושים עבודת ה'. כל ברכה באה לומר שמה שקורה בטבע או שאנשים עושים – ה' עושה.

5 „על כן בשכר זאת אל חי חלקנו לעד“ – הברית כעסקה של שני צדדים:

הברית היא עסקה של שני צדדים: ישראל עושים את הברית (אות ברית קודש), ולעומת זאת – ה' הוא „חלקנו לעד“, הוא אלוקינו לעולם. זה השכר, הצד השני של הברית.

6 מבנה הברכה – שבח ובקשה (לפי תשובת הרמב"ם):

הרמב"ם בתשובה הסביר שהחלק הראשון (עד „על כן“) הוא שבח – מודים לה' על מה שעשה לאבותינו. מ-„על כן“ והלאה – „צורנו צוה“ –

10 תשובת רבי אברהם בן הרמב"ם:

יש תשובה אחרת מבנו של הרמב"ם, רבי אברהם, האומרת שהרמב"ם למעשה אמר שצריך לברך לפני, ולא כמו שרבי האי גאון אמר שאפשר לברך אחר כך גם. זה מתאים יותר למה שכתוב כאן ברמב"ם, ואולי הרמב"ם חזר בו מאוחר יותר מתשובתו. למעשה אנו נוהגים לברך לפני או בשעת מעשה – מיד אחרי ברכת המוהל „על המילה“.

ג. הערות כלליות על מבנה הברכות בברית מילה

שלושה סוגי ברכות בברית:

בברית מילה יש שלושה סוגי ברכות:

1. ברכת המצוות – „על המילה“ / „למול“ – על המצוה עצמה.
2. ברכת שבח – משבחים את ה' על הברית, על שכרת ברית עם אברהם אבינו.
3. בקשה/תפילה – „כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים“ – תפילה לתינוק.

סדר שלוש הברכות – שלושה משתתפים:

הסדר הרגיל של ברית הוא: אב, מוהל, והקהל. כל אחד מקבל ברכה: המוהל – „על המילה“, האב – „להכניסו“, הקהל – „כשם שהכנסתו“.

[דיג'רסיה: המגיד שיעור משווה זאת לקמפיין לבית המדרש – מצוה, שבח, ובקשה – כמטפורה לתלמוד תורה.]

ד. ברכת העומדים: „כשם שהכנסתו לברית...“

דברי הרמב"ם: „ואם היו שם עומדים אומרים: כשם שהכנסתו לברית, כך תכניסו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.“

פשוט:

אם יש אנשים בברית, אומרים ברכה/תפילה לתינוק: כשם שהכנסת אותו לברית, כך תכניסו לתורה, חופה, ומעשים טובים.

חידושים והסברות:

1 הנוסח „כשם שהכנסתו“ – מה פירוש „כשם“:

רבים רוצים לדרוש דרשות מיוחדות על המילה „כשם“. „כשם“ היא פשוט ניסוח פיוטי – רוצים לקשר את רגע הברית עם בקשה לעתיד התינוק. זה דומה למה שאומרים בשמחות אחרות.

2 „תורה, חופה ומעשים טובים“ – מדרגות שונות של חיוב:

- תורה – לאב יש חיוב ממשי של תלמוד תורה לתינוק (כפי שנלמד בהלכות תלמוד תורה), להכניסו לחדר.

- חופה – לאב אין חיוב פורמלי, אבל הסדר הוא להכניס ילד לחופה.

- מעשים טובים – אי אפשר לעשות מעשים טובים עבורו, אבל מבקשים שיזכה לכך.

3 מעמד „כשם שהכנסתו“ – תקנה, לא רק מנהג:

רבים חושבים ש-„כשם שנכנס“ הוא סתם משהו שאומרים, לא ברכה פורמלית. מהרמב"ם רואים שהוא מבין זאת כתקנה של חכמים. הגליון מהרש"א בהלכות ברכות מביא שיש „דברים שתקנו חכמים שאין בהם פתיחה וחתומה“ – חכמים תקנו סוגים שונים של ברכות ואמירות, לא לכולן יש „ברוך“, אבל גם זו ברכה עם תקנה.

4 „ואם היו שם עומדים“ – אופציונלי או חיוב?

הלשון „ואם היו שם עומדים“ היא ראייה שהרמב"ם רואה זאת כאופציונלי (לא מעכב). אם היה חיוב, היה כותב „והעומדים אומרים“ (ללא תנאי).

5 הרמב"ם אינו מביא חיוב מניין בברית:

הרמב"ם אינו מזכיר שצריך להביא מניין לברית מילה. השולחן ערוך כותב שלכתחילה יש להביא מניין, אבל ברמב"ם זה לא מופיע. אפילו אם יש עניין

מתחילים להתפלל, בקשה.

7) „צוית להציל ידידות שארינו משחת” – פירוש „צוית”:

המילה „צוית” מתפרשת לא רק כציווי/פקודה, אלא כהבטחה – כשם שה' הבטיח ל-„קדושים” (אברהם אבינו וצאצאיו) שתהיה ברית של שני צדדים: הם יקיימו את ברית מילה, וה' יהיה „להם לאלקים”. לכן אנו מבקשים: עשה כפי ש-„צוית לקדושים” – הצל את „ידידות שארינו משחת”.

8) „ידידות שארינו” – שני פירושים:

- **פירוש פשוט:** „ידידות שארינו” פירושו צאצאי ה-„ידיד” (אברהם אבינו), שמתאים לפתיחת הברכה „ידיד מבטן” – המשך של המוטיב.
- **פירוש הרמב”ם (בתשובתו):** „ידידות שארינו” פירושו „הדבר האהוב” – הדבר האהוב ביותר מבשרנו, שזה חיינו, נפשנו/נשמתנו/דעתנו. אנו מבקשים שדרך ברית מילה תינצל נשמתנו „משחת” – מגיהנום. זה מתאים להקדמת הרמב”ם לספר אהבה: „האות בבשרינו לזכור את ה' תמיד” – אות המילה מזכיר לנו תמיד את ה', ובכך ניצולים מגיהנום. זו ישועת הנפש דרך הברית.

9) „כורת הברית” – משמעות כפולה:

החתימה „ברוך אתה ה' כורת הברית” יש לה משמעות כפולה:

- (א) היא מתייחסת לכריתה הפיזית – חיתוך הערלה על הגוף.

- (ב) היא מתייחסת לה' שכרת ברית עם ישראל.

הדימוי של „כריתה” = „ברית” מואר ברש”י בברית בין הבתרים: הסדר של כריתת ברית היה לחתוך משהו (לפעמים בהמה), וכאן החיתוך הוא הערלה – בכך נכרתת ברית.

[דיגרסיה: כריתות ומילה – „להציל ידידות שארינו משחת” יכול להיות קשור גם לעניין כרת: מי שעובר על מילה מקבל כרת. דרך מילה יוצאים מחיוב כרת. זה מתקשר למעשה אצל משה רבינו („ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו”) – ציפורה לקחה אבן ו-„כרתה” את הערלה, ובכך הוא ניצל. זה גם משווה למנהג ערב יום כיפור לקחת לקח מהשמש – אם נגזר לקבץ נדבות, יצאנו בזה; אם נגזר לחתוך, יצאנו במילה.]

10) ברכת שהחיינו מאבי הבן

דברי הרמב”ם: אבי הבן מברך שהחיינו.

פשט:

אבי התינוק מברך ברכת שהחיינו בברית מילה.

חידושים והסברות:

1) שהחיינו על המצוה, לא על התינוק:

כשהתינוק נולד, האב כבר בירך שהחיינו או הטוב והמטיב (על בשורה טובה). השהחיינו בברית היא על המצוה, לא על היות לו ילד. הרמב”ם כבר הזכיר בסוף הלכות ברכות שעל כל מצוה הבאה מזמן לזמן מברכים שהחיינו, או מצוה הבאה „על ידי קנין שאדם קונה” – ברית מילה היא רק פעם אחת בחיים, אבל היא באה דרך ה-„קנין” של היות לו בן.

2) מנהג אשכנז – אין מברכים שהחיינו:

המנהג אצל אשכנזים הוא לא לברך שהחיינו בברית, אבל ספרדים נוהגים לברך – מחלוקת מחבר/רמ”א. ההגהות מיימוניות מביא סיבות רבות מדוע לא, ביניהן כי התינוק בצער. על זה נשאלת שאלה: הרי רואים בחז”ל שבברית יש שמחה!

11) מילת גרים – ברכת המוהל

**דברי הרמב”ם: „המל את הגרים מברך: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית, שאלמלא דם

ברית לא נתקיימו שמים וארץ.”**

פשט:

המוהל המל את הגר מברך ברכה מיוחדת הכוללת את שני היסודות – המילה ודם הברית – בברכה אחת.

חידושים והסברות:

1) מדוע „למול” ולא „על המילה”:

בברית רגילה, כשהמוהל אינו האב, הוא אומר „על המילה” (כי החיוב אינו מוטל עליו ישירות). אבל בגר אין אב שיברך „להכניסו” – המוהל עצמו הוא המקיים את מצוות מילת גרים. לכן הוא אומר „למול את הגרים” – הוא עושה את המצוה ישירות.

2) מדוע שני היסודות בברכה אחת:

בברית רגילה יש שתי ברכות: (א) „על המילה” (ברכת המצוה), (ב) „אשר קידש ידי מבטן” (המדברת על מעלת הברית). בגר אי אפשר לומר את הברכה השנייה – הרי הוא אינו ידיד של אברהם אבינו, אי אפשר לבקש את ברית האבות המיוחדת. לכן שני היסודות מתאחדים בברכה אחת: „למול את הגרים” (המצוה) ו-„ולהטיף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית...” (עניין הברית).

3) „דם ברית” – משמעות כפולה אצל גרים:

„שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ” (שנאמר „אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת”) – הפסוק מתייחס לברית תורה וברית מילה. בגר זה מתאים במיוחד, כי דרך דם הברית (מילה) הוא נכנס לברית תורה – שתי הבריות מתאחדות. זו ברכה אוניברסלית יותר, המתאימה לגר.

4) מצוות הגוי להיות יהודי:

יש מצוה על כל גוי להיות גר – „לדעתי בלי ספק”. אלא שלגוי אין ברכת המצוות כי הוא עדיין גוי. אבל למפרע, אחרי שנעשה יהודי, הרי הייתה מצוה להיות יהודי. „דם הברית” הוא האמצעי שבו הוא נעשה יהודי.

5) מדוע המוהל מברך, לא הנימול:

המוהל מברך, לא הגר עצמו (הנימול). זה משום שהנימול אינו עושה את המעשה – אלא אם הוא חותך את עצמו (כמו אברהם אבינו). בגר שנימול על ידי מוהל, המוהל הוא המקיים את המצוה.

12) מילת עבדים – ברכת המוהל

דברי הרמב”ם: „המל את עבדיו מברך: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ.” במילת עבד של אחרים אומרים „על מילת עבדים ולהטבילם לשם ברית.”

פשט:

במילת עבדים הנוסח דומה למילת גרים, עם ההבדל שבעבד של אחרים (כשהמוהל אינו בעל הבית) אומרים „על מילת עבדים” (במקום „למול”), כי החיוב אינו מוטל ישירות על המוהל.

חידוש:

ההבדל בין „למול” (כשבעל הבית מל את עבדו) ו-„על מילת” (כשהמוהל צדדי מל) משקף את אותו עיקרון כמו במילת בנו: „למול” כשהחיוב מוטל ישירות עליו, „על המילה” כשהוא עושה בשליחות.

13) מילת אדם גדול – צניעות במילה

דברי הרמב”ם: במילת אדם גדול (גר או עבד) „צריך לכסות ערוותו עד שיברך, ואחר כך מגלהו ומל.”

פשט:

אסור לרפא גוי – וכשהגוי עושה זאת רק לרפואה (לא לשם מצוה), זה רק הליך רפואי, שנופל תחת איסור „לא מעלין“.

3 תנאי הכוונה למצוה אצל גוי – מחמיר יותר מאצל יהודי:

הרמב"ם סובר (הלכות מלכים) שגוי מקבל שכר על מצוות רק אם הוא מאמין שריבונו של עולם נתן למשה רבינו את תרי"ג המצוות, והוא רוצה להיות חלק מזה. אם סתם הוא חושב שזה דבר טוב – הרמב"ם סובר שזה לא שווה כלום. הרמב"ם מדייק: „אחד מחסידי אומות העולם“ – „ולא מחכמיהם“ – הוא גוי חכם, אבל מצוה לא עשה.

אצל יהודי, „מצוות צריכות כוונה“ פירושו כוונה בסיסית. אצל גוי הכוונה צריכה להיות הרבה יותר – הוא צריך להאמין בנבואת משה ושהמצוה באה משם.

4 תשובת הרמב"ם על מוסלמים:

נשאל הרמב"ם אם מותר למול מוסלמים (שנוהגים למול). הרמב"ם ענה שיותר, בתנאי שהגוי מאמין בנבואת משה, שהוא ציווה על מצוות מילה. בהלכות מלכים הרמב"ם מביא שבני קטורה (שישמעאל הוא נכד של אברהם אבינו) יש להם גם מצוות מילה – לא מצוות משה, אבל מצוה מאברהם אבינו (ברית של אברהם אבינו). זה יכול להיות היתר אמיתי למול ישמעאלי.

5 שאלה קשה: מי הוא ה-„גוי“ בהלכה?

„גוי“ בהרבה הלכות פירושו עובד עבודה זרה. עובד עבודה זרה בוודאי אינו מתכוון למצוה. אבל גוי שאינו עובד עבודה זרה – מה דינו? האם חל עליו הדין „חסידי אומות העולם“? המסקנה היא שרק גר תושב יש לו את המעמד המיוחד, לא סתם „גוי טוב“.

6 יישום מעשי – הגוי המבקש רפואה:

אדם גר בשכונה עם גויים. גוי בא ומבקש שיסירו את ערלתו בגלל מכה. יודעים שהוא לא עושה זאת בגלל מצוה, אלא לרפואה. אז לא עושים – כי זה רק רפואה, שנופלת תחת האיסור. אם יש היתר (כמו משום איבה), ימצאו את ההיתר, אבל העיקר דין הוא איסור.

[דיגרסיה: ההבדל בין יהודים וגויים בגישה למצוות – יהודי היה אומר „בוודאי התכוונתי למצוה – יש לי מכה גם, אבל אני מנצל את ההזדמנות לעשות מצוה.“ הגוי לא יודע שאפשר „לאכול קוגל ולעשות מצוה.“ מובא שיחה של ר' דניאל אלטר (אחי ר' שאול) על מתן תורה: מדוע היהודים כן אמרו „נעשה ונשמע“? כי יהודים יודעים ש-„מוצאים דרך“ – כתוב „לא תרצח“, אבל אפשר למצוא היתר. הגוי מפחד, היהודי יודע שתימצא דרך.]

יב. מעלת המילה – סוף פרק ג'

דברי הרמב"ם: „גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצוות כאברהם אבינו ולא נקרא שלם אלא על שם המילה, שנאמר התהלך לפני והיה תמים.“ „כל המפר בריתו של אברהם אבינו... אף על פי שיש בידו מעשים טובים הרבה, אין לו חלק לעולם הבא.“ „בוא וראה כמה חמורה מילה, שלא נתלה לו למשה רבינו עליה אפילו שעה אחת.“ „מצוות התורה ניתנה על שלש בריתות... שלוש עשרה בריתות נכרתו על המילה.“

פשוט:

הרמב"ם מסיים את הלכות מילה בשורה ארוכה של מעלות המילה, מתחיל בכך שערלה היא חרפה, דרך חשיבות מילת אברהם אבינו, עונש משה רבינו, עד שלוש עשרה הבריתות.

חידושים והסברות:

1 ערלה – חרפה אפילו לרשעים:

„ערל“ הוא דבר כל כך רע, שאפילו כשרוצים לדבר על רשעים אומרים „ככל הגוים הערלים“ – קוראים לרשע „ערל“ כבושה. אפילו רשע מתבייש בזה. זה מראה שערלה היא דבר מגונה בעצמו.

בתינוק ערוה אינה רלוונטית, אבל באדם גדול צריך לכסות את ערוותו עד שמברכים, ורק אחר כך לגלות ולמול.

חידושים והסברות:

1 מדוע ערוות קטן אינה בעיה בברית מילה?

הרמב"ם בהלכות קריאת שמע אומר שאסור לקרוא קריאת שמע כנגד ערוות קטן. יתכן שיש הבדל בין ברכה לקריאת שמע. אבל הראש אומר תירוץ עמוק יותר: בברית מילה ה' עצמו נתן מצוה למול תינוק – אי אפשר לומר שמקום המצוה הוא ערוה! הרי זו קדושה, זו מצוה. באדם גדול זה שונה – צריכה צניעות.

י. גר שמל קודם שנתגייר, קטן שנולד מהול, אנדרוגינוס – הטפת דם ברית בלא ברכה

דברי הרמב"ם: „גר שמל קודם שנתגייר“ – מטיפים דם ברית. „וקטן שנולד מהול“ – גם מטיפים דם ברית. אבל „אין צריכין ברכה.“

פשוט:

בכל שלושת המקרים – גר שכבר נימול כגוי, קטן שנולד בלי ערלה, ואנדרוגינוס – מטיפים דם ברית אבל בלא ברכה.

חידושים והסברות:

1 מדוע אין ברכה? – ספק:

הטפת דם ברית במקרים אלה היא ספק – בקטן שנולד מהול זה ספק על הקדושה (אולי הוא באמת נימול), בגר זו מחלוקת תנאים (בית שמאי ובית הלל) לגבי גר שמל ולא טבל או טבל ולא מל. הרמב"ם פוסק לחומרא שיטיפו דם ברית, אבל לחומרא אין מברכים – „ספק ברכות להקל.“ באנדרוגינוס גם מלים מספק בלא ברכה.

2 מחלוקת רמב"ם וראב"ד – ספק ברכות:

הראב"ד חולק וסובר שבספק דאורייתא מברכים כן. סברת הראב"ד: „ספק ברכות להקל“ הולך רק על ספק דרבנן (כמו דמאי, שמדאורייתא בכלל אינו ספק). אבל בספק דאורייתא אמיתי, שבו חייבים לחומרא לעשות את המצוה, מברכים גם.

הרמב"ם סובר שאפילו אז אין מברכים, כי הברכה עצמה היא רק מדרבנן – את המצוה צריך לעשות מספק, אבל את הברכה, שהיא דרבנן, אין מברכים בספק.

יא. גוי הרוצה להסיר את ערלתו לרפואה

דברי הרמב"ם: „גוי שצריך לחתוך הערלה מפני מכה או שחין שנולד בה – אסור לישראל לחתוך אותה.“ אבל „אם נתכוון הגוי למול – מותר לישראל למולו.“

פשוט:

גוי הרוצה להסיר את ערלתו בגלל מכה או שחין – אסור ליהודי לעשות זאת, כי אסור לרפא גוי בחינם (מדין „לא תחנם“ / „לא מעלין ולא מורידין“ – מסכת עבודה זרה). אבל אם הגוי מתכוון למצוה – מותר ליהודי למולו, כי אז הוא עוזר למישהו לעשות מצוה.

חידושים והסברות:

1 יסוד הרמב"ם: גוי יכול לקיים כל מצוה:

הרמב"ם סובר ביסוד (הלכות מלכים) שאין מצוה שגוי אסור לעשותה. כל מצוה גוי יכול לעשות כ-„אינו מצווה ועושה“ (חוץ אולי שבת). הוא מקבל שכר על כך, רק פחות ממצווה ועושה.

2 איך הרמב"ם מפרש את הגמרא אחרת מאחרים:

בגמרא כתוב „אין מלין את הגוי.“ רוב האנשים הבינו שמילה שייכת רק ליהודים – אין עושים מילה לגוי (חוץ לשם גירות). הרמב"ם הבין לגמרי אחרת: הגמרא לא מתכוונת שמילה היא עקרונית לא לגויים, אלא שרפואה

אפילו שעה אחת. זה מראה לא שצדיקים נענשים יותר, אלא שמילה כל כך חמורה ששום זכות לא יכולה לעזור.

הפשט הרגיל, "צדיקים מדקדקים" בעצם לא מתאים למדרש – כי אם אומרים, "דווקא משה רבינו נענש כי הוא צדיק", כל אחד יכול לומר: "אני בכלל לא משה רבינו, אין לי בעיה!" לכן הפירוש הנכון הוא שמילה כל כך חמורה שלאף אחד אין הגנה.

6) ישראל במדבר לא מלו:

כתוב שהיהודים במדבר לא מלו (כי לא יכלו), אבל ממש רבינו ה' דרש יותר.

7) שלוש בריתות על התורה:

"מצוות התורה ניתנה על שלש בריתות" – שלוש פעמים כתוב שה' כרת ברית עם ישראל על המצוות: (א) "אלה דברי הברית" (דברים כ"ח), (ב) "מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב" (גם שם), (ג) "לעברך בברית ה' אלקיך" (פרשת נצבים). זה בעצם שני מעמדות הברית (הר סיני וברית משה רבינו), אבל התורה מזכירה שלוש פעמים את המילה "ברית" – לכן קוראים לזה "שלוש בריתות".

8) שלוש עשרה בריתות על המילה:

הרמב"ם מונה שלוש עשרה פעמים שהמילה "ברית" מופיעה במילה (בפרשת לך לך), ומפרט את כל הפסוקים: "ואתנה בריתי ביני ובינך", "אני הנה בריתי אתך", "והקימותי את בריתי ביני ובינך", "והיתה לברית עולם", "ואתה את בריתי תשמור", "זאת בריתי", "את בריתי תצורו", "והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם", "ואת בריתי הפר", "והקימותי את בריתי אתם לברית עולם", "ואת בריתי אקים את יצחק". בזה מסיים הרמב"ם את הלכות מילה כדבר טוב – עם כריתת הברית.

יג. סיום ספר אהבה

נגמר ספר שני בעזרת ש-די"

חידושים והסברות:

1) "בעזרת ש-די" – לא, "רחמנא":

הרמב"ם כותב "בעזרת ש-די" (בשם ש-די) – לא, "רחמנא" כפי שכותב במקומות אחרים. "ש-די" מותר לכתוב (זה לא שם הוי"ה), ו-"ש-די" בגימטריא י"ד – שרומז לארבעה עשר ספרי משנה תורה (יד החזקה).

2) ארבעים ושישה פרקים בספר אהבה:

ספר אהבה יש בו ארבעים ושישה פרקים: 14 מקריאת שמע, 15 מתפילה, 10 מתפילין מזוזה וספר תורה, 3 מציצית, 11 מברכות, ו-3 ממילה. 46 יש בו סוד – "מעמיד הכל".

[דיגרסיה: שיטת הרמב"ם בבניית הספרים – לרמב"ם היה "ים של תורה" – אלפי הלכות – והוא היה צריך לעשות ספר שאפשר "להחזיק ביד" (יד), שלא יהיה אינסופי. הרמב"ם תמיד ידע שאפשר להכניס עוד הלכות, אבל הוא סבר שהספר צריך להיות "יד" – משהו שאפשר לתפוס].

בזה מסיימים הלכות מילה וספר אהבה. ברוך רחמנא דסייען.

2) אברהם אבינו – לא, "שלם" בלי מילה, והסימטריה עם רשעים:

סימטריה יפה (דבר הפוך): מצד אחד, אפילו גוי שעושה "כל מיני חזירי" – איך קוראים לו? "ערל" – זה השם הגרוע ביותר שלו. מהצד השני, אפילו צדיק כמו אברהם אבינו, שעשה את כל המצוות – מתי הוא נקרא "תמים"? רק עם ברית מילה. "התהלך לפני והיה תמים" – רק אחרי המילה הוא נעשה שלם, ואז בא, "בריתי ביני ובינך". זה מראה שמילה היא יסוד השלמות – בלעדיה אפילו הצדיק הגדול ביותר אינו שלם.

3) "כל המפר בריתו... אין לו חלק לעולם הבא" – מתאים לשני הצדדים:

מי שלא מל, או "משך" (הוא מושך את העור בחזרה כדי שלא יראה שהוא מהול), אפילו יש לו הרבה מעשים טובים – "אין לו חלק לעולם הבא". זה מתאים מאוד לשתי הנקודות: (א) בלי מילה אפילו רשע הוא גרוע יותר מרשע, (ב) אפילו צדיק בלי מילה הוא כלום. וזה מתאים גם ליסוד "כשם שנכנס לברית" – רק דרך ברית מילה אפשר לתבוע מעשים טובים ולזכות לעולם הבא. בלי זה תורתו ומעשיו הטובים אינם שווים כלום.

4) משה רבינו – "שלא נתלה לו אפילו שעה אחת":

המעשה של "ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו" – משה רבינו התעכב במילת בנו, ומיד באה סכנה, עד שציפור לקחה צור ומלה.

הפשט (רש"י / גמרא): משה לא מל כי חשב שבדרך אין מלים כי יש סכנה. אמר ה': "אבל עכשיו במלון – ברגע שעצרת, אתה יכול כבר!" – מכאן רואים שאפילו שעה אחת לא חיכו.

שני חידושים מהמעשה:

(א) קשר למחלוקת רמב"ם/ראב"ד על כרת:

מכך שמשה רבינו קיבל עונש של "המיתה" (משהו דומה לכרת) על התעצלות – זה מתאים קצת לשיטות שלמדנו בהתחלה: הרמב"ם אומר שחייבים כרת רק אם מעולם לא נימול כל החיים, והראב"ד אומר שכל הזמן "עומד בכרתו". מה שאצל משה רבינו מיד בא עונש, מצביע על שיטת הראב"ד שכל רגע של אי-מילה היא חומרא נפרדת.

(ב) קשר להלכה שמילה צריכה להיות בהשכמה:

הרמב"ם אומר שמצוות מילה צריכה להיות בהשכמה. "אפילו שעה אחת" יכול להתכוון אפילו ביום השמיני עצמו – אפילו כמה שעות מאוחר יותר ביום. אולי זה לא ממש הפשט לכל אדם (כי לא בא על זה חיוב מיתה), אבל "לפי גדלותו של משה רבינו" – עברו אפילו שעה אחת מאז שהחיוב בא כבר היווה חומרא.

5) שתי דרכים להבין את עונש משה רבינו – הרבי מליובאוויטש:

בשם הרבי מליובאוויטש יש שתי דרכים לחשוב:

- דרך א': "צדיקים מדקדקים" – צדיק נענש יותר על עבירות קטנות, כי ממנו דורשים יותר.

- דרך ב' (פירוש הרבי מליובאוויטש): להיפך – בדרך כלל לצדיק יש "הגנה" דרך זכויותיו (זכות תולה). אבל מילה היא דבר כל כך חשוב, שאפילו למשה רבינו – הצדיק הגדול ביותר – כבר לא הייתה שום הגנה,

תמלול מלא

הלכות מילה פרק ג' – סדר ברכות המילה

הקדמה: סיום ספר אהבה והקמפיין עבור בית המדרש

טוב מאוד. אנחנו לומדים הלכות מילה, פרק שלישי. אנחנו הולכים עכשיו לסיים בפרק זה את סוף הלכות מילה, הפרק האחרון של מילה, ועם זה אנחנו מסיימים את ספר אהבה בעזרת השם.

אנחנו מסיימים גם בימים אלה את הקמפיין הגדול עבור בית המדרש שלנו, שנוכל להרביץ תורה, שידידי שותפי הגאון ר' יצחק יוכל להמשיך עם שיעורי התורה שלו ולהנות ולהאיר את העיניים לכל כך הרבה יהודים. מאות ואלפי יהודים נהנים מהשיעורים, וראוי שנהיה שותפים, נראה הערכה, נראה שותפות, ונהיה חלק בתורה.

האב למול את בנו שלו, **היא יתר על המצוה שמצווין כל ישראל**, היא יותר וחזקה יותר מהמצווה שכל היהודים מצווים שימולו כל ערל **שביניהם**.

הרמב"ם אומר את זה כאן מאוד ברור, אני חושב אפילו יותר ברור ממה שנאמר עד עכשיו, שכל היהודים יש להם מצווה שכל אחד שגר בין יהודים, כל מי שנמצא בין היהודים, כל ערל בין היהודים, יהיה מהול, אין הבדל אם זה, מובן, ילד יהודי, או אפילו עבד, גר שבא בין יהודים, זו מצווה על יהודים. אבל זו לא מצוות העיקר או המצווה היתירה, המצווה החשובה. לכאורה זה כמו דומה, זה נשמע דומה, זו לא אותה מצווה, אבל דיברנו שזה דומה למצוות תלמוד תורה. יש מצווה על כל היהודים, ובפרט יש יתר, עוד מצווה, שהאב ימול את בנו.

חידוש: שתי מצוות נפרדות – "למול" ו"להכניסו"

וכאן יש חידוש, הרמב"ם אומר, זה לא מסתדר כל כך טוב, כי הסטנדרט של הרמב"ם, נאמר, הסטנדרט של הרמב"ם שזו ברכת המצוות, צריך להיות "וציונו". "וציונו" זה בוודאי נוסח של ברכת המצוות. שואל הרמב"ם, מה זה אומר, איך מוצאים מצווה שיש לה שתי ברכות, "למול" או "להכניסו"? כי אתה יכול לכאורה לומר "להכניסו" היא מצוות העיקר, זו ברכה יותר פיוטית, לא סתם "למול", אלא להכניס את הילד לברית. זו בעצם אותה מצווה, אותו דבר, עם המילה עושים את זה.

אלא הרמב"ם אומר שזו ברכה שנייה, סליחה, על המצווה השנייה שיש בברית מילה. יש מצווה "למול", על המילה, זו ברכה אחת. חוץ מזה יש עוד מצווה שהאב ימול את בנו, מצוות "למול את בנו", וזה קוראים "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". אגב, האחרת היא גם "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", אבל זו מצווה על החיוב המיוחד. למשל, אם האב מל בעצמו, הוא עושה שתי ברכות, כי הוא מקיים שתי מצוות כביכול, גם מצוות "למול את הבן", וגם מצוות "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", שזו מצווה מיוחדת של האב. ושוב מביא הרמב"ם חידוש להלכה.

אני חושב שהדבר הוא אולי שזו מצווה מיוחדת, זה יותר מלמשל כמו אכילת מצה, שעושים את זה רק פעם אחת בחיי הילד. יכול אפילו להיות שאתה אומר כמו משיח, יהודי נכנס לברית של אברהם אבינו, ילד לא יכול לעשות את זה בעצמו.

דיון: מה קורה כשמבוגר מל את עצמו?

מה קורה כשאדם מבוגר מל את עצמו כשהוא מבוגר? אומרים לו שהוא בעצמו להכניסו? לא, אתה לא אומר. אני אומר לך רמב"ם.

לפיכך, אם אין שם אביו, אין מברכין אחרים ברכה זו. המצווה שאדם ימול את עצמו נראה גם שזה לא באותה רמה. זה לא להכניסו.

הרמב"ם אומר כך, נאמר, **לפיכך אם אין שם אביו, אין מברכין אחרים ברכה זו.** אנשים אחרים לא עושים את להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, זו רק ברכה על המצווה היתירה שיש לאב למול את בנו.

אני אומר שאף על פי שיש אכן מצווה על בית דין לעשות ברית מילה, או כמו שאתה אומר על כל היהודים, על ההוא אין את הברכה. הברכה, טוען הרמב"ם, היא ברכה על מצוות האב.

שיטה אחרת: בית דין יכול לעשות את הברכה

אומר הרמב"ם, שתדע שיש מי שחולקים עלי, **ויש מי שהורה**, יש מי שכן פסקו שבית הדין, **שיברכו יושבי בית דין או אחד מהן**, או בית הדין או מי שהוא כנציג של העם, יכול לעשות את הברכה. על מה הם הסתמכו? הם לא הבינו כמוך את ההבדל בין האב או כלל ישראל. הם סברו שתמיד יש מצווה על כל היהודים, אולי האב הוא רק מצווה מן המובחר. לא שזה אפילו גזירת הכתוב, זה יותר לכאורה מצווה מן המובחר. זה אומר, כל יהודי יש לו מצווה שכל היהודים יהיו מהולים, וגם לאב יש מצווה למול את בנו. זה שתי מצוות על אותו נושא, אבל זה שתי מצוות אחרות. בגלל זה סובר הרמב"ם שזה לא הגיוני שאחר יעשה את הברכה.

כן, ואנחנו גם כבר אסירי תודה לכל אלה שכבר עזרו. תמיד אפשר לעזור יותר ולדבר עם אחרים ולספר על השיעור, לספר על הכסף. וזה כמו שאנחנו לומדים כאן שלוש ברכות בברית מילה: יש מצוות, לקיים את מצוות תלמוד תורה. יש שבח, משבחים ומודים להקב"ה שזוכים להתחיל עולם המקבל מתחת. זו עבודה טובה לגמרי, העבודה של תלמוד תורה, ללמד תורה, להשתתף ולתמוך בתורה, זה גם עבודה טובה. זה השבח. ויש ברכה שלישית, וזו בקשה, מבקשים "ולהכניסו" – הטהרה היהודית, "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה", ברכה. הכל הוא שיתפללו שהכל יצליח, ושיגיעו כראוי.

סדר הברית – הברכות בברית מילה

אומר הרמב"ם, בפרק זה הולך הרמב"ם לומר לנו את הסדר שאומרים בברית, הברכות, סדר הברית. הוא אומר עוד כמה הלכות, אבל ההתחלה הראשונה היא הברכות. אפשר לומר בעיקר סדר ברית מילה, זה בעיקר הברכות. פחות או יותר זה הלכות ברכות, ושתי הלכות על גוי, וכן הלאה, ואחר כך הוא מסיים עם מעלות ברית מילה.

אז הרמב"ם מתחיל עם ברכות המילה. כמו שר' יצחק התחיל בהקדמה, יש כמה סוגי ברכות, כי בברית מילה קורים כמה דברים. קורה מצוות המילה, שעל זה צריכים לעשות ברכת המצוות, כמו על כל ברכות המצוות. קורה כאן שמחה גדולה, האחד הוא שהאב נולד לו ילד, זה דבר אחד, אבל אחר כך שהאב זוכה לכזה דבר. רואים שזה יותר מסתם שהאב זוכה למצווה. זו מצווה שעושים רק פעם אחת עם ילד, וזו ברית שיש בה ברכת השבח על המצווה הזו. ומובן תפילות על הילד, הילד צריך עכשיו להיות לו תפילות, יש על זה תפילות בזכות הברית, או תפילות עבור הילד, יש שתיים. יש תפילות שמברכים את הילד, יש תפילה שמברכים בזכות מילה, שיהודים יתברכו... אולי מתכוונים לתפוס את הילד? בואו נראה.

הלכה א: ברכת המילה – "על המילה" או "למול את הבן"

המוהל מברך קודם שימול, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציונו על המילה, כך מברך המוהל קודם שימול, כמו כל ברכת המצווה עושים לפני המצווה, מי שעושה מי שמל, אומר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציונו על המילה, מודה להקב"ה שנתן מצוות מילה ליהודים.

אם היה מל בן חבירו, אם המוהל אינו אבי הילד, לא יכול לומר למול, קוראים מילה, כי החובה אינה על המוהל הספציפי, החובה היא על האב, על הבנים על כלל ישראל, אלא הוא עושה את הברכה על מצוות המילה, **אבל ואם מל בנו, אומר הוא את הברכה הטובה יותר, כי המצווה היא ממש עליו. אז אומר הוא את אותה ברכה, אלא הוא אומר וציונו למול**, הוא לא, על המילה, אלא המצווה היא למול את בנו שלו.

טוב, זה הכלל שאנחנו כבר למדנו בהלכות ברכות, שכל מצווה שעושים, מי שעושה בעצמו, אומרים עליו לעשות או למול, ועושים עבור אחר, אומרים על, חוץ מכמה יוצאים מן הכלל, שלומדים שם. זה אומר למשל מצוות רשות, על נטילת ידיים, כי לא צריכים, וכדומה. אבל יש רשות של על קריאת מגילה, ואני חושב לשמוע קול שופר או עוד.

הלכה א (המשך): ברכת "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו"

ואבי הבן מברך ברכה אחרת, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו.

הקב"ה עשה ברית עם אברהם אבינו שימול את עצמו, הקב"ה כרת על זה ברית, וקוראים לזה אפילו ברית. ברית אומר תמיד שזה הולך לשני כיוונים, שזה מערכת יחסים, שאברהם אבינו עשה דבר קשה עבור הקב"ה, והקב"ה יש לו מחויבות מסוימת לאברהם אבינו ובניו, וממילא מכניסים את הילדים לברית של אברהם אבינו.

מדוע האב עושה את הברכה "להכניסו"?

אומר הלכה הרמב"ם, מדוע עושה זאת דווקא האב? המצווה בברית של אברהם אבינו, מדוע זה האב? **שהמצווה על האב למול את בנו**, המצווה על

אבינו, וזה בא אלינו דרך זה שאנחנו מקיימים מצוות מילה. נכון. טוב. אומר הרמב"ם הלאה, **"ואם היו שם עומדים"** – אם יש עוד אנשים בברית, **"אומרים"** – אומרים האנשים את הנוסח, התפילה, **"כשם שהכנסתו לברית"** – כשם שהכנסת אותו. האב אומר "הכנסתו", כן? מדברים כאן קצת על הילד, הכל רומז לילד, אומרים את זה על הילד. כשם שהכנסת אותו לברית, אכן שמלת אותו, לקחת לו מוהל, **"כך תכניסו לתורה, לחופה ולמעשים טובים"**. אותו דבר, שתהיה לך אותה סייעתא דשמיא שהייתה לך, כשם שזכית ללמד את ילדך, כמו החיוב שיש לאב במצוות תלמוד תורה לילד, וחופה ולמעשים טובים, שהילד יזכה להתחתן. אפילו לאב אין חיוב, אבל הסדר הוא שמכניסים ילד לחופה, ואדם יזכה למעשים טובים. כן, מעשים טובים לא יכולים לעשות בשבילו, אבל הוא יזכה למעשים טובים.

המעמד של "כשם שהכנסתו" – תקנה או ברכה?

אם אין אנשים – אלא התורה אומרת פשוט, הוא יכניס אותו לחדר כמו שלמדנו הלכות תלמוד תורה. למשל, אם אין עומדים שם, האב לא אומר כמו שאני. נראה כאן שזה יותר כמו ברכה, כשאחד רואה, כמו כשאחד רואה עץ, עץ יפה, עושה ברוך שככה לו בעולמו. זה עומד שם באמצע ברית, נעשה לו ברכה. זה קצת אחר, היית יכול לומר כמו שדיברנו על הדברים שאנשים אומרים כשהם רואים מצבים מסוימים. כשאדם רואה הלוויה, הוא אומר ברוך דיין האמת. כשהוא מלמד ילד את מצוותיו, ברית של אברהם אבינו, עומדים העומדים ואומרים הם כשם שנכנסת לברית, כך תיכנס.

הייתי אומר כך, יש מה שמעכב. למשל, אין שום, הרמב"ם לא אומר שצריכים להביא מנין לברית מילה. זה בוודאי דבר יפה, כתוב בשולחן ערוך שיביאו מנין לכתחילה, אבל זה לא... העצה הטובה ביותר שנתנו לו עצה, אברהם אבינו, נתן עצה למילה. כתוב בראשונים שיעשו את זה בפרסום. כתוב בחז"ל, או כתוב בחז"ל לכל ברית מילה, שרואים בחז"ל מהברית שהרמב"ם מביא משלוש הברכות. הסדר הרגיל הוא, עומד אב, עומד מוהל, ועומד העולם. נותנים לכל אחד ברכה: למוהל על המילה, לאב להכניסו, ולעולם ברכה לילד.

תרגום לעברית

אבל יש גם תקנה. אני מתכוון שהגליון מהרש"א אמר בהלכות ברכות שיש דברים שתקנו חכמים שאין בהם פתיחה וחתימה. אנשים חושבים שה"כשם שנכנסת" הוא סתם דבר שאומרים, זה לא ממש ברכה. אבל נראה מהרמב"ם שהוא מבין שזו תקנה. החכמים תיקנו מיני ברכות ואמירות שונות, לא לכולן יש "ברוך", אבל זו גם ברכה לאבא. אמנם לא כתוב "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", אבל זו ברכה שיש לה תקנה. וזה שייך לתפקיד של העומדים שם.

מה שהגיוני, כי אתה לא מסכים? ברית של אברהם אבינו יש לה חלק בזה, יסוד היהדות הוא להיות חלק מברית של אברהם אבינו. אבל הציבור עומד שם. יש מצוה לפעול בפועל את ברית של אברהם אבינו. אז העומדים הם בעצם היהודים, עכשיו אתה חלק מהיהודים, זה עושה הבדל.

אומרים גם, אל תחשוב שזה מספיק, היה לך ברית, אתה כבר יצאת עם יהודי, אתה צריך לעשות לו תורה, אתה צריך לעשות לו חופה, אתה צריך לעשות לו חתן תורה. אבל זה לא רק ככה, זו ברכה יפה. כשם שנכנס, כשם שיכנס.

הנוסח "כשם" – ניסוח פיוטי

הוא אומר פשוט... לא, הרבה מאוד אנשים רוצים לתרגם ולעשות דרשות מיוחדות על "כשם". אני לא חושב ש"כשם" משתמשים בו הרבה מאוד ככה... זו ברכה, זו ברכה על האירוע, אתה רוצה לחבר, אתה רוצה לבקש על הילד, אבל אתה רוצה לעשות את זה דבר פיוטי. זה קשור לברית. אומרים שהוא יחיה יותר משנה, שיראה בחתונת הילד.

סטייה: מעשה על ברית בצנעה

יהודי שאל אותי לאחרונה, יהודי רצה לעשות ברית בלי אנשים, בצנעה, רק המוהל עם בעלי הבית. הבאתי לו שלוש ראיות שצריך להיות ציבור. אחת

ועוד מצווה על הבן. החיוב מוטל על שני אנשים. זה לא שאם האב... אם האב לא נמצא אז... אוקיי, צריך לחשוב, איך עובד זה, שהאב ועל הבן יש תחליף? לפי הרמב"ם זה שתי מצוות. לעולם יש מצווה, לכל יהודי יש מצווה שכל היהודים יהיו מהולים, וגם לאב יש מצווה למול את בנו. זה שתי מצוות על אותו נושא, אבל זה שתי מצוות אחרות. בגלל זה סובר הרמב"ם שזה לא הגיוני שאחר יעשה את הברכה.

דרך אגב, מה שאתה רואה שמי שאמר "אחד מהן" הבין שבית דין, כמו שאמרתי כשלמדנו אצל בית דין, בית דין לא אומר דווקא בית הדין, זה לא ספר שופטים. בית דין אומר שזה לא רק חיוב על האב, זה חיוב על כלל ישראל לדאוג שילידים יהיו מהולים. בית דין הוא מי שדואג למצוות כלליות.

דיון: החיוב של מבוגר שמל את עצמו

זה מעניין, אני חושב כן לגבי כשאדם מבוגר מל את עצמו, כמו שהרמב"ם אמר קודם ההלכה היא, האם החיוב שלו יהיה גם חיוב על כלל ישראל, או שזה על כל פנים כמו אב על בנו? לפי הרמב"ם, לכאורה זה יותר מסתם כמו כל יהודי מחויב למול כל יהודי, חיוב ודאי עליו, כי הכרת היא עליו? אמת, אמת. לפי הרמב"ם הוא אומר גם לא את הברכה "להכניסו". "להכניסו" עצמו לא קיים. אוקיי, כי המצווה היא משהו לא היה כך, תוכן המצווה לא היה כך. לפי הרמב"ם בוודאי לא. לפי אנשים אחרים יחשבו. לפי הרמב"ם בוודאי שאדם שמל את עצמו, הוא לא עושה את מצוות "האב למול את בנו". הוא עושה משהו מצווה אחרת, מצוות מילה, אבל לא מצוות "להכניסו".

לכאורה השיטה האחרת תאמר, "מה זה אומר?" הם יכולים לומר שזה סתם שתי ברכות, אחת היא יותר כזו ברכת השבח, הוא אומר גם "וציונו". וממילא, "להכניסו" אומר הוא נכנס לכלל ישראל, הנציג של כלל ישראל אומר את זה, משהו כזה.

שיטת הראב"ד: הסנדק עושה "להכניסו"

כך אומר הראב"ד. למדנו שהראב"ד אומר שהוא סובר כמו השיטה שהרמב"ם אומר שלא לעשות, והוא אומר שהמנהג הוא שהסנדק עושה את זה. מה שהראב"ד קורא סנדקות, הוא אומר. אבל הוא אומר אכן פשט, הוא המכניס, הוא הגיוני, הוא הנציג של כלל ישראל שהוא מכניס את הילד לברית של אברהם אבינו.

ברית של אברהם אבינו – השכבות הכפולות של מצוות מילה

ברית של אברהם אבינו לא אומר כלל ישראל. הרי חוששים לכלל ישראל גם כערל, אבל מתכוונים לברית של אברהם אבינו. לברכה יש בתוכה דבר מעניין, כי מצוות מילה עומדת בתורה אצל אברהם אבינו, אבל יש משנה שהחיוב ממנה הוא כשמשנה רבינו נצטווה בסיני. בברכה יש את שני הדברים, אשר קדשנו במצוותיו וציוונו שזו מצוות משה רבינו, אבל להכניסו בבריתו של אברהם אבינו מזכיר את המעשה שזה עוד יותר עתיק, זה עוד חלק מהתייסדות כלל ישראל עוד בזמנים של אברהם אבינו. אומר הוא הלאה, "ואם היה אברהם אבינו" – המציאות של

ברכת העומדים וברכת "אשר קדש ידיו מבטן"

ברכת העומדים: "כשם שהכנסתו לברית..."

וכך אכן ממשיך הרמב"ם כמו המקום שהוא נמצא, הוא המכניס, זה הגיוני, הוא הנציג של כלל ישראל להכניס את הילד לברית של אברהם אבינו.

ברית של אברהם אבינו לא אומר כלל ישראל חייב להיות חלק מכלל ישראל גם כערל, אבל מתכוונים לברית של אברהם אבינו, זה מה שזה אומר. לברכה יש בתוכה דבר מעניין, כי מצוות מילה עומדת בתורה אצל אברהם אבינו, אבל יש משנה שהחיוב ממנה הוא כשמשנה רבינו נצטווה בסיני. והברכה יש כאן את שני הדברים, כתוב "וציונו" שזו מצוות משה רבינו, אבל "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו" מזכיר את המעשה שזה עוד יותר עתיק, זה עוד חלק מהתייסדות כלל ישראל עוד בזמנים של אברהם אבינו.

אומר הרמב"ם הלאה, "ואם היו שם עומדים" – המציאות של ברית של אברהם אבינו, זה לא מצוותיו של אברהם אבינו, זו הברית שניתנה לאברהם

"על כן", עכשיו מבקשים. עכשיו מבקשים. כמו שהרמב"ם, ההתחלה היא כמו שבח, שמודים לקב"ה שעשה לנו את הדברים, שנתן מצוות לאבותינו. על כן, עכשיו מבקשים. לא, הרמב"ם תירגם בתשובתו שעד כאן אומרים עוד. הרמב"ם אומר כך: על כן, מאחר שהקב"ה נתן ברית, **"ושכר זאת"**, והשכר של הברית, הצד השני של הברית, ברית היא עסקה של שני צדדים, **"אל חי חלקנו לעד"**, האל החי הוא חלקנו, הוא אלוהינו לעולם. אז, כיוון שיהודים יש להם אות ברית קודש, יהודים עושים את הברית, שזו כריתת הברית, ולעומת זה הקב"ה מה שהוא עושה בחזרה, כמו שאנחנו מיוחדים עם אות ברית קודש, והוא "חלקנו לעד", הוא אלוהינו. אומר הרמב"ם, עכשיו מתחילים להתפלל. והרמב"ם מוסיף, הוא בדק את הלשון בתשובה, הוא אומר **"הוי צורנו"**. עכשיו מתחילים להתפלל.

נוסח הבקשה

"צורנו", בורא, אני מבקש ממך, **"צוה את מצותך ציוויתו לקדושים"**, כמו שציווית לקדושים... לכאורה הוא מתכוון ליקירי יהושע, נכון? כמו שציווית את הקדושים לעשות ברית מילה... לא, לא, כמו שאני חושב ש"ציווהו" לא מתרגם כמו שחשבתי ש"ציווהו" מתרגם כמו שאמרת. כמו שכתוב "ציווה", מה עושה את הסנדל לשון ציווי. הוא מתכוון לומר, כמו שהם מקיימים מה שהבטיח לקדושים, שתהיה ברית משני

ברכת "אשר קידש ידיד מבטן" – המשך: תרגום "צוית" ו"ידידות שארינו משחת"

תרגום "צוית להציל"

דובר 1:

לא, לא. כמו שאני חושב ש"צוית" כאן מתרגם... הייתי חושב ש"צוית" מתרגם כמו שאמרת. מה כתוב "ציוו"? מה לא עושה את הסנדל לשון "ציוו"? הוא מתכוון לומר, כמו שהם מקיימים מה שהבטחת לקדושים הקדושים שתהיה ברית משני צדדים, שגם תהיה להם לאלוקים ותהיה שם בשבילם בזכות ברית מילה. מבקשים אנחנו ממך שתעשה באמת כמו ש"צוית לקדושים", שלהציל תציל ידידות שארינו משחת.

תרגום "ידידות שארינו"

דובר 2:

הם התחילו "ידיד וחג בשארו". נכון, זה בטח חרוז.

דובר 1:

כן, כאן הוא אומר, תציל את הידיד, את נכדי הידיד. תציל את נכדי אברהם אבינו. הרמב"ם מתרגם בתשובתו "ידידות שארינו", זה לא מסתדר כל כך טוב עם החרוז שלך שאתה אומר, הרמב"ם תירגם "ידידות שארינו" הדבר האהוב, "ידיד" פירושו דבר אהוב, הדבר האהוב ביותר של בשרנו, שזה החיים שלנו, והם אמרו שנפשנו פירושו נשמתנו, דעתנו, משחת מגיהנום. טוב מאוד מאוד. בגלל שאנחנו עושים ברית מילה, שמזכירה לנו את הקב"ה, כמו שהרמב"ם אומר בהקדמה לספר אהבה, "האות בבשרינו לזכור את ה' תמיד", ואנחנו ניצולים מגיהנום. הוא עשה ברכה, שנזכה לישועת הנפש דרך הברית, **"ברוך אתה ה' כורת הברית"**.

"כורת הברית" – משמעות כפולה

דובר 1:

טוב מאוד. הרמב"ם שוכח. כי "כורת הברית" יכול להתייחס לכריתת שעושים על הגוף, החיתוך, ולהתייחס לכך שהקב"ה כרת ברית עם יהודים, ומבקשים ממנו כאן את הברית. הדימוי של כריתתה הוא ברית, אומר רש"י ב"ברית בין הבתרים" שהסדר של עשיית ברית היה לחתוך משהו, פעם זו בהמה, וכאן זה חיתוך ערלה. בכך נעשית ברית. והפעם זה חיתוך בשר הערלה, בזה כורתים הברית, ומברכים את הקב"ה שהוא כורת הברית. מאוד מעניין, כי המוהל עצמו הוא גם זה שחותם ברית קודש, הוא גם כורת הברית, הוא עושה את מעשה הכריתתה זו ברית.

אני זוכר, כתוב "עדיין אותנו עושה בשמחה". אמרתי, בשמחה פירושו שעושים את זה בחגיגה. הוא אמר לי שרבי יונתן, דווקא בשיעור כזה כשהתקשרתי אליו, שאין שום ראייה, כתוב "עדיין אותנו עושה בפרהסיא". אה, בפרהסיא, אה, טוב מאוד. אבל אפילו בשמחה פירושו, בשמחה לא פירושו שצריך להיות במצב רוח טוב מאוד, בשמחה פירושו עם שמחה, עם חגיגה.

"ואם היו שם עומדים" – אופציונלי או חיוב?

אבל כאן, "ואם היו שם עומדים", זו קצת ראייה שהרמב"ם מסתכל על זה כחיוב, כי אם כן היה אומר "והעומדים אומרים". אבל הרמב"ם לא כותב שזה חיוב, כי הוא יכול לכתוב "והעומדים אומרים", שזה עצמו יהיה קצת אינדיקציה שצריך. "ואם היו שם" זה כאילו אופציונלי. והרמב"ם מדקדק מאוד לכתוב רק מה שצריך. מה שלא צריך, תסתכל על זה בסידור.

לא, אפילו אם נגיד שיש ענין של "ברוב עם הדרת מלך", אבל הרמב"ם, זו מצוה כללית שלמה, וכלל כזה, שמצוות שאפשר צריך לעשות ברוב עם, זה לא דין בברית מילה, שהרמב"ם בטח לא יכתוב את זה כאן.

ברכת "אשר קדש ידיד מבטן"

בסדר. **"ואחר כך מברך אבי הבן"**, כאן יש עוד ברכה, ברכת בקשה, תפילה כזו שאומרים לכבוד הברית. ואחר כך יש את הברכה **"אבי הבן או המוהל או אחד מן העומדים שם"**. את הברכה יכול לעשות אחד משלושה, או האבא, או המוהל, רואה שזה מתאים יותר, או לא, או מכבדים משהו. כמו שאומרים, אחד משלושת האנשים. הוא אומר שברית באה עם שלושה אנשים, אבא, מוהל, ועומד. הוא לא היה אומר "אחד מן העומדים", היינו חושבים שלא האבא יכול להגיד.

נוסח הברכה

אומר כך: **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר קדש ידיד מבטן"**. זו מליצה נוסחית, ותן לי לתרגם כמו שרש"י מתרגם. הרמב"ם עצמו לא מתרגם את החלק, אבל מברכים את הקב"ה שקידש "ידיד מבטן". אומר רש"י שזה מתכוון ליצחק אבינו, שיצחק אבינו כבר נתקדש מבטן. כלומר, הוא כבר נולד אחרי שאברהם אבינו כבר עבר את ברית של אברהם אבינו. אחרי שאברהם אבינו כבר בחשיבותו, הוא כבר נולד לאבא יהודי, ומיד כשהוא נולד, אחרי שמונה ימים עושים לו ברית, לא כמו אביו וכמו ברית ישמעאל. לא, ברית ישמעאל הייתה מיד אחרי ברית יצחק, נדמה לי. לא, לא, הוא היה בן שלוש עשרה.

"וחוק בשארו שם". ואחרי שהוא נולד, הקב"ה עשה חוק בשארו, שפירושו בבשרו. הקב"ה הכניס חוק בו, כלומר ברית, סימן שהוא יהודי. חוק פירושו חרוט, או חוק פירושו מצוה? זה יכול להיות שני דברים. הוא נתן לנו מצוה, או זה פירושו חרוט בבשרו, חקוק. אני יודע שיש ענין של "חקוק". חוק אומרים לפעמים על דבר שמניחים, לא דווקא שזה פירושו לחרוט. זה יכול להיות דבר קבוע, כמו מנהג. בסדר, "לחם חוקם". ברית מילה היא בחינה של טאטו.

"וחוק בשארו שם". וצאצאיו, ילדי יצחק הלאה, **"חותם באות ברית קודש"**, הוא עשה שהמצוה תהיה לה אות ברית קודש, זה חתם עם הסימן של ברית קדושה.

מי הוא ה"חותם"?

כן, אבל זה מעניין, מי חותם אות ברית קודש? המוהל שעושה הוא עושה... הקב"ה. כן, אבל אותו דבר שעושה המוציא לחם מן הארץ. המוהל עושה את דבר ה'. אה, כל הברכות הולכות ככה, נכון? כן, אבל זה מעניין... כל הברכות אומרים... הקב"ה חותם דרך כל המהלכים שעושים את עבודת ה'. כל ברכה באה לומר שמה שקורה בטבע, או מה שאנשים עושים, עושה הקב"ה. בעיקר "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו" פירושו גם שהקב"ה נתן לנו את הציווי, שמים את שמו על המצוה. אני חושב שזה הפשט. אני רוצה לחזור לסוף.

"על כן" – המעבר משבח לבקשה

המוהל. אבל הוא אומר, למה הוא יכול להגיד "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו"? כי יש לו את המצוה "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". אבל ברכת המצוה לא נעשתה, זו ברכת השבח. הוא רק מסביר כאן.

תשובת רבי אברהם בן הרמב"ם

דובר 1:

אבל אני רוצה לחזור לברכה "אשר קידש ידיד מבטן". תן לי לסיים את זה, שנייה אחת. אבל הוא מביא שיש תשובה אחרת של בנו של הרמב"ם, רבי אברהם, שאומר שהרמב"ם כן אמר למעשה שצריך לומר את הברכה לפני, ולא כמו שהביא מרב האי גאון שאפשר לומר אחרי גם. אני חושב שזה מסתדר יותר עם מה שכתוב כאן ברמב"ם, ויכול להיות שזו המשנה ברורה האמיתית, אולי הרמב"ם חזר בו מאוחר יותר. כן.

דובר 2:

אין הבדל, הוא עושה את זה לאו דווקא לפני. כך אמר רב האי גאון והרמב"ם בתשובה אחת, אבל אחר כך רואים שלא נהגו כך. אנחנו גם נוהגים שאומרים את זה לפני, או בשעת מעשה שהמוהל עושה את זה מהר, אחרי ברכת המוהל של "על המילה".

סטייה: כריתות ומילה

דובר 1:

אבל אני חושב ש"צור אנו ציווה להציל ידיות" פירושו פשוט שיש איסור כריתות, חיוב כריתות שלא יהיה שבועה לשווא. כשמולים את עצמו, יוצאים מחיוב כריתות. כורת הברית, כריתות. אם הוא עובר על זה, מקבל כריתות.

דובר 2:

לא, במעשה של משה מדברים על זה. שבאים עם "ויבאו שטן ויבקש המיתו", "המיתו" הוא בדרך כלל אני חושב בסייף. סתם מיתה בתורה היא הריגה בסייף. הוא לקח אבן והוא כורת את השד. ורואים שזה כמו משל לדבר, שיכול להיות שורש הנפש עם ברית, כלומר ברית שמביאה אחריה תורה ומביאה דעת, יש שורש הברית. ואם לא, יש, בעצם נמצאים, כבר קיבלו, הקב"ה מסיר את חיוב כרת.

דובר 1:

אתה אומר שיכול להיות סמל מעניין בברית מילה, כמו למשל ערב יום הכיפורים יש מנהג לקחת מהשמש לקאך. אם נגזר לבקש, שיאמרו ביחד איתו. אם נגזר לחתוך, שיצאו עם...

דובר 2:

הם מחמירים לי על אחרונים כך, אני רואה חידוש. יכול להיות.

מילת גרים – ברכת המוהל

הלכה ד – המל את הגרים

דובר 1:

מה קורה לגבי מילת גרים? למדנו קודם שיש גם מצוה למול גרים. אומר הרמב"ם, מילת הגרים, והברכה האחרת, זה לא אותו נוסח, יש נוסח מיוחד. אומרים "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו". זה דבר מעניין, כי לכאורה, הרבה לפני, אני חושב, היו צריכים לומר "על המילה", כי זה לא החיוב עליו. אני אומר את הנוסח שאני חושב. אומרים את הברכה כך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית".

"דם ברית" – משמעות כפולה אצל גרים

דובר 1:

מצוות מילת גרים

ברכת שהחיינו של אבי הבן

הלכה ג – אבי הבן מברך שהחיינו

דובר 1:

אבי הבן מברך שהחיינו. טוב מאוד. יש עוד ברכה כאן. אבי הבן... עושה ברכת שהחיינו. אז שני דברים צריך להבין. לכאורה אבי הבן, כשנולד הילד הוא עשה ברכות, או שהחיינו או הטוב והמטיב, כמו כשמלישהו קורה בשורה טובה, או קורה לו דבר טוב. הרמב"ם לא כל כך ברור. הוא אמר כשנולד בן.

דובר 2:

לא, אבל לא צריך לומר כל דבר.

שהחיינו על המצוה, לא על הילד

דובר 1:

אז כאן שהחיינו היא על אותה מצוה. הרמב"ם כבר הזכיר את שהחיינו בהלכות ברכות, סוף הלכות ברכות, הוא אמר על כל מצוה הבאה מזמן לזמן עושים שהחיינו, או מצוה שלא באה מזמן לזמן, ברית מילה היא רק פעם אחת בחיים, אבל זה בא על ידי קנין שאדם קונה, כמו שהוא רואה דוגמה ברית מילה, יש לו בן והוא עושה ברית, עושה שהחיינו שנולד לו בן שיכול לעשות את ברית המילה. אבל זה בטח שהחיינו על המצוה, לא על היות לו ילד. על היות לו ילד זו בשורה טובה, צריך לעשות הטוב והמטיב נוסף או שהחיינו.

מנהג אשכנז – לא עושים שהחיינו

דובר 1:

לענינו, המנהג שלנו הוא שלא עושים שהחיינו, רק הספרדים נוהגים כן לעשות, מחלוקת מחבר רמ"א וכן הלאה.

וההגהות מיימוניות יש על החלק הזה, אני רואה שבין הפוסקים האשכנזים היו הרבה סיבות למה לא. ההגהות מיימוניות מביא כי התינוק בצער, ועל זה שואלים אותו מאחר שרואים בחז"ל שבברית יש שמחה.

ברכת "להכניסו" – לפני או אחרי הברית?

לשון הרמב"ם: "ואחר כך" ב"אשר קידש", לא ב"להכניסו"

דובר 1:

זה מעניין, כי דיברנו על זה לפני רגע. על הברכה השלישית אומר הרמב"ם "ואחר כך", שאחרי ברית המילה עושים את הברכה "אשר קדש". על הברכה הראשונה "להכניסו", הרמב"ם לא אמר אם עושים אותה לפני או אחרי. משמע מלשוננו שעושים אותה לפני הברית, כך אנחנו גם עושים.

תשובת הרמב"ם – "להכניסו" היא ברכת השבח

דובר 1:

אבל משהו יש לו תשובת הרמב"ם, ששאל אותו על זה, אמר שהברכה "להכניסו", הרמב"ם אמר שזו לא ברכת המצוות, זו ברכת השבח, ממילא אפשר לעשות אותה אחרי. ברכת המצוות צריך לעשות לפני, אבל סתם ברכה אפשר לעשות אחרי המצוה.

קושיה על התשובה

דובר 1:

זה לא מסתדר עם מה שהרמב"ם אומר כאן, כי הרמב"ם אמר שזו מצוה על האב, הברכה היא סתם ברכת המצוות, "מצוה על האב למול את בנו", הוא נותן את הטעם. אתה יכול לומר שזה שבה על מה שיש לו אותה מצוה, זו בעצם ברכת המצוות. זה לא מסתדר לי.

דובר 2:

לא, אבל הוא לא אף אחד, זה פשוט מתבקש, למה רק האב יכול להגיד את המילים "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו"? ברכת המצוה כבר אמר

אבל הוא לא עושה את המעשה, חוץ אם הוא חותך את עצמו. אברהם אבינו חתך את עצמו, אולי זה אחרת, אבל חוץ מזה.

מילת עבדים – ברכת המוהל

הלכה ה – המל את עבדיו

דובר 1:

אוקיי, "המל את עבדיו". המל את עבדיו מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ. במל עבד של אחרים, אי אפשר לומר למול כי אין עליו את החיוב, אומר "על מילת עבדים ולהטבילם לשם ברית" זו לשון הרמב"ם. במל אדם גדול, מבוגר שנכנס עכשיו נעשה גר או עבד, בדרך כלל צריכה להיות צניעות מסוימת, צריכה להיות עדינות מסוימת.

הלכות מילה, פרק ג' – המשך: ברכת מילת עבדים, מילת אדם גדול, ספק מילה, ומילת הגוי

ברכת המוהל במילת עבדים

המלת עבדו, מברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית, אותו נוסח, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה.

במל עבד של אחרים אי אפשר לומר "למול", כי אין עליו את החיוב, אלא "על מילת עבדים ולהטיף מהם דם ברית", זה ההמשך.

מילת אדם גדול – צניעות במילה

במל אדם גדול, יש הלכה צדדית שנכנסת, בדיוק כמו שמדברים על גר ועבד. במילה צריכה להיות צניעות מסוימת, צריכה להיות עדינות מסוימת. בדרך כלל בברית מילה זה הרי תינוק. תינוק, ערוות תינוק אינה שייכת, לא מקפידים על ערוה של תינוק, על כל פנים לא בברית מילה. אבל במל אדם גדול, צריך לכסות ערוותו עד שיברך, ואחר כך מגלה ומל.

חקירה בראשונים: מדוע ערוות קטן אינה בעיה בברית מילה?

יש חקירה מעניינת בראשונים מדוע בדיוק. יש אפילו שאלה של התוספות והרמב"ם בהלכות קריאת שמע, אומר הרמב"ם שאסור לקרוא קריאת שמע כנגד ערוות קטן. רק ישנים עם הילדים שלו, מכוסים, אבל סתם ערוות קטן הרמב"ם לא אומר. יכול להיות שסתם יש חילוק בין ברכה לקריאת שמע.

אבל הרא"ש אומר שזה לא יכול להיות, הוא מברך, הקב"ה נתן מצווה למול תינוק, אתה אומר שהמצווה היא ערוה? הרי יש כאן קדושה עכשיו. אדם גדול אינו שונה, זה לא באמת ערוה, אבל תינוק אי אפשר לומר שזו ערוה, זו מילה, זו מצווה.

זה הרי ענין של כבוד המצווה. יש אפילו את הכלים, אנחנו יודעים למדנו קודם מצבים כשיש ספק עם חיוב מילה, ולמדנו את זה לגבי דוחה את השבת ודברים אחרים.

גר שמל קודם שנתגייר, קטן שנולד מהול, אנדרוגינוס – הטפת דם ברית בלא ברכה

אומר הרמב"ם כן: גר שמל קודם שנתגייר, שהוא מל את עצמו עוד לפני שהתגייר, אותו דבר, הוא כבר מל, הוא מל את עצמו כגוי, עושים הטפת דם ברית. וקטן שנולד מהול, שגם ההלכה היא שמטפטים רק דם ברית, כשעושים את דם הברית, אין צריכין ברכה, כי נראה שאין זה דאורייתא דם הברית.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד – ספק ברכות

התשובה היא שהרמב"ם סבר שהברכה היא מספק, או כי קטן שנולד מהול הוא פשוט ספק על הקדושה. באמת, אפילו גר הוא מחלוקת תנאים, מחלוקת בית שמאי ובית הלל, מחלוקת תנאים פשוט בבית שמאי ובית הלל. יכול

מצוות מילת גרים, שחלק ממנה לכאורה, בברית יש גם הטפת דם ברית. "שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ". דם ברית הוא מאוד חשוב, כי דם ברית הוא... מחזיק את השמים והארץ, בלעדיו לא היה לשמים ולא רץ קיום. שנאמר, "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת". והפסוק מתייחס לברית תורה וברית מילה. כך אומרים המפרשים, כך נראה לכאורה ממה שהוא למד שהכוונה לדם ברית מילה.

לכאורה, אצל הגר יש את שניהם, כי על ידי דם ברית הוא נכנס לברית תורה.

מדוע "למול את הגרים" ולא "על המילה"?

דובר 1:

אז אני חושב, הם התעמקו אתמול, שלשום, למדו מהי המצווה של למול את הגרים. המצווה להיות גר, גוי יש לו מצווה להיות יהודי. לכאורה, ה... וגם הברכה השנייה שאמרת, "שאלמלא דם ברית", אז, לכאורה, בכל ברית עושים שתי ברכות. יש ברכה "על המילה" או "להכניסו". אני צריך לשאול מדוע אומרים כאן "למול את הגרים"? כי מי שמל עושה את זה, אין כאן אבא שיעשה "על המילה".

דובר 2:

לא, אבל מי שמל, הוא לא מחויב למול, הוא רק מצווה על המילה, כמו המצווה שהוא תופס, אבל הוא לא מחויב. אבל הוא, מי שעושה את זה, אין כאן אחר שעושה את זה בשליחות אחר או משהו. המוהל של הגר, הוא עושה את מצוות מילת גרים. העבד הוא מי שנימול או...

דובר 1:

לא, גר, גר, גר, עבד זה הרי חילוק. גר הוא מי שנימול, לא בית דין. המוהל, הוא המקיים את המצווה.

מדוע שני האלמנטים בברכה אחת

דובר 1:

אני אומר שבכל ברית יש שתי ברכות, "על המילה" ואחר כך יש ברכה שמסבירה את ענין ברית מילה, למשל הברכה שאנו אומרים "צוה להציל ידיד" – לא, "צוה" זה הוא גרסה של ברכת המצוות. אבל הברכה השנייה שאומרים אחר כך היא שבזה ניצולים משחת, מדברים על המעלה שהעולם עומד על ברית מילה, יהודי לא יכול להיהרג בגלל זה, ווטאבר.

יש ברכה על גרים, עושים את שניהם ביחד. במקום לעשות שתי ברכות "על המילה" ועוד דבר, הרי לא אפשר לומר אותה ברכה על גרים כי זה הרי לא, הוא הרי לא ידיד של אברהם אבינו. ממילא גם לא אפשר לבקש את ברית האבות המיוחדת. מבקשים כאן על הברית שהקב"ה כרת עם ישראל, שיהיה כאן מברית אחרת. זה דבר אוניברסלי. וכאן אתה רואה שהרמב"ם הולך בעצם שגוי יכול גם לעשות את הברית, עשה ברית ותניצל.

מצוות הגוי להיות יהודי

דובר 1:

בעצם, מה צריך גוי לעשות? גוי צריך להיות יהודי. אני אומר שיש מצווה על כל גוי להיות גר, לדעתי בלי ספק, וזו המצווה שמדברים כאן על הגר. רק גוי אין לו ברכת המצוות כי הוא הרי גוי, לגוי אין מצוות. אבל למפרע, אחרי שהוא נעשה יהודי, הרי היתה מצווה להיות יהודי, ורק כך צריך להיות להיות גוי. ו"דם ברית" מכוון הרי לדם ברית, מזה נעשים יהודים, על זה אין שום עבירות, מבין? אני מתכוון שזה הפירושו. זה מאוד יפה, זה יותר אוניברסלי כי זה הרי גר.

מדוע המוהל מברך ולא הנימול

דובר 2:

אבל למה לא ה... רואים משהו שהמוהל מברך, לא הנימול. אני חושב על מבוגר, יהודי שמסיבה כלשהי לא מלו אותו, למה הוא לא יברך על המילה שלו? או הגר, הוא עושה הרי את המצווה, שהוא...

דובר 1:

אבל הרמב"ם הבין לגמרי אחרת, כי הרמב"ם סבר יסודית שאין דבר כזה מצווה שגוי אסור לעשות. כל מצווה גוי יכול לעשות, הוא נקרא "אינו מצווה ועושה". כך כתוב בפירוש בהלכות מלכים, כל מצווה, חוץ אולי שבת, וכאן אולי יוצא מן הכלל, אבל באופן כללי, כל מצווה שגוי עושה יש לו שכר, רק "אינו מצווה ועושה" הוא לא.

ממילא גם, היה קשה לרמב"ם, למה כתוב בגמרא ובתוספות שהם עושים ברית מילה? הרמב"ם הבין שהגמרא מתכוונת סך הכל לאסור, לא שרפואה היתה סיבה שיהיה מותר. רפואה היא סיבה שלא יהיה מותר, כי רפואה אסור לרפא גוי. כך אומרים, משום איבה, יש אולי היתר על זה, אבל באופן כללי ההלכה היא שרפואה אסור לרפא גוי. אז רפואה אסור לעשות.

אם כך היה קשה לרמב"ם, אבל זו הרי מצווה, מצווה עושים הרי. ממילא הרמב"ם מצא כאן מקור לעוד דבר חידושי. שמה שהוא אומר שגוי יכול לעשות כל מצווה, לא אומר שהוא יכול סתם לעשות והוא יוצא, הוא מקיים מצוות כשהוא שומר שבת. אני יודע מה, שוב הולך לומר הגוי מאמריקה ישמור שבת? בעזרת ה'. אוקיי.

הדרישה של כוונה למצוה אצל גוי – מחמירה יותר מאצל יהודי

על כל פנים, הרמב"ם אומר שגוי – הוא אומר את זה בפירוש בהלכות מלכים, מפורסם, נכון? – שגוי, השכר שיש לו כשהוא עושה מצווה הוא רק אם הוא עושה את זה לשם, הוא מאמין שרבונו של עולם נתן למשה רבינו את תרי"ג המצוות, זה אמנם לא בשבילו, אבל הוא רוצה גם להיות חלק מזה, הוא רוצה לעשות מצווה. אבל סתם הוא סובר בעצמו שזה דבר טוב, הרמב"ם סובר שזה לא שווה כלום. הרמב"ם הרי מפורסם מדייק שם, "ש'אחד מחסידי אומות העולם" – "ולא מחכמיהם", או "אלא מחכמיהם". על כל פנים, שום מצווה אין לו, הוא גוי חכם, אבל מצווה אין לו.

וכאן הוא אומר את אותה הלכה, שהגוי צריך... שיהודי לא צריך לכוון לשם מצווה. כן, מצוות צריכות כוונה, לא לומר מודה, הוא לא ראה, גם את ההלכה של רפואה לא יוצא. אבל גוי אין לו שכר על עשיית מצוות אלא אם יש לו בדעתו לשם מצווה, והכוונה מתכוונת להרבה יותר.

תשובת הרמב"ם על מוסלמים

יש תשובה מהרמב"ם, שאלו, המוסלמים נוהגים למול, כן? שאלו את הרמב"ם את השאלה. אמר הרמב"ם שמותר, רק בתנאי שהגוי מאמין בנבואת משה, שהוא ציווה על מצוות המילה. יש אחרים בהלכות מילה, מצוות משה, אבל מצווה של אברהם אבינו. בני קטורה, שאולי ישמעאל הוא נכד של אברהם אבינו, יש להם גם מצווה, לא המצווה שלנו משה, אבל... הוא מסתכל הרי בהלכות מלכים מביא הרמב"ם שבני קטורה... שזו הברית של אברהם אבינו, גם חלב שלהם. יכול להיות היתר אמיתי למול ישמעאלי בגלל אותה ברית.

שאלה קשה: מי הוא ה"גוי" בהלכה?

אבל הדבר קשה לי בכלל, כי כשמדברים גוי, הרבה פעמים גוי מתכוון לקנין של עובד עבודה זרה. אני לא יודע אם מדברים כאן על אותו גוי, כי הגוי עובד עבודה זרה בוודאי לא מתכוון למצוה. אבל גוי שאינו עובד עבודה זרה גם הדין "לא מלין אותו מיד". אבל מה הדין? האם חל עליו הדין חסידי אומות העולם? אם חסידי אומות העולם אין "מלין אותו מיד", צריך לחשוב. לא, רק אם הוא גר תושב.

כן, אתה שואל קושיה טובה. זה לא מסתדר. אני מתכוון שהרמב"ם... בכנות, גוי התכוון בדרך כלל לעובד עבודה זרה. כאן אנחנו מדברים הרי לא על עובד עבודה זרה, כי עובד עבודה זרה אני לא יודע אם הוא יכול בכלל להיות מתכוון למצוה. אוקיי, מאוד טוב. שיסתדר כך. אם הוא עושה אניתינג הוא לא מתכוון למצוה. מאוד טוב. זה לא אמת. זה מסתדר כן. הגוי לא מרופא, מי שלא מתכוון למצוה. מי שכן מתכוון למצוה מחויב בכלל לעשות מילה.

יישום מעשי – הגוי שמבקש רפואה

תרגום לעברית

להיות שהרמב"ם שפסק שצריך לעשות הטפת דם ברית, זה פשוט מספק, כי הוא יודע הרי שצריך לעשות בשמו.

אבל זה ספק, ראשית אנחנו לא יודעים אם הגוי כיוון במילה לשם מצוות לעשות את המצווה, ולא... אני מתכוון לא, זו מחלוקת תנאים אם גר שמל ולא טבל, טבל ולא מל, ואני מבין שהרמב"ם פוסק לחומרא שיעשו הטפת דם ברית, אבל לחומרא לא עושים... אבל מחמירים כאן, עושים לחומרא לשני הכיוונים. **וכן אנדרוגינוס**, גם מלים לחומרא מספק, ועושים ברכה על המילה שאינה ודאי.

אוקיי, הראב"ד חולק, הראב"ד סובר שספק דאורייתא עושים כן ברכה. יש מחלוקת, הראב"ד הניח שספק ברכות אינו כלל, כי זה אחרת. אבל הראב"ד, יש תוספות שלמדנו בגמרא על ודאי דבריהם וספק דבריהם. הראב"ד הניח שספק דבריהם מתכוון לומר שזה רק ספק מדרבנן, כמו דמאי, מדאורייתא אפילו אין ספק, אז לא עושים ברכה. אבל כשיש ממש ספק דאורייתא, טוען הראב"ד שעושים כן ברכה.

והרמב"ם סבר שאפילו אז זה ספק דרבנן, כי ברכה היא הרי רק מדרבנן, זה על לעשות את המצווה צריך, אבל הברכה היא מדרבנן, זה אומר ספק ברכות להקל, לא עושים ברכה. הרמב"ם מאוד נגד לעשות יותר ברכות, כן?

אז האחרים שמתווכחים עם הרמב"ם סוברים כמו שזה דין במצווה, ממילא... אה, ספק דאורייתא? זו מחלוקת אם עושים ברכה.

גוי שרוצה להסיר את ערלתו לרפואה – אסור לישראל למולו

אוקיי, אומר הרמב"ם הלאה, גוי, זה כך, למדנו על מילת גוי, נלמד עוד הלכה על מילת גוי. אומר הרמב"ם, **גוי שצריך לחתוך הערלה מפני מכה או שחין שנוולד**, גוי שרוצה לחתוך את ערלתו, אבל הוא עושה את זה כי הוא רוצה להיפטר ממחלה או מכה באותו מקום, **אסור לישראל לחתוך אותה**, אסור ליהודי להיות מי שעושה את ברית המילה, הברית, החיתוך. למה? כי יש דין שיהודים אסורים לרפא גויים בחינם.

הדין של "לא תחנם" – לא מעלין ולא מורידין

הדין, הדין של "לא תחנם" נלמד במסכת עבודה זרה, "לא תתן להם חנייה", "לא תחנם". הגמרא אומרת שם, "לא מעלין ולא מורידין". יהודי אסור להציל גוי בחינם. "ולא מורידין אותו", אבל גם אסור ליהודי להרוג גוי, להוריד אותו לסכנה. אבל על כל פנים, יהודי אסור לעשות בחינם לגוי סתם כך רפואה רצינית.

אפילו זו לא מצווה, סתם רפואה, זה אומר שאסור. חוץ מרופא במצב שמותר, אבל סתם כך אסור ליהודי להיות מי שעושה "כרפודורה רפואית" או דבר רפואי לגוי.

חידושו של הרמב"ם: גוי יכול לקיים כל מצווה

אומר הרמב"ם, כאן לכאורה כן יהודי היה צריך להיות מותר, כי למעשה זו הרי מצווה. הרמב"ם סובר שגם גוי למול את עצמו זו מצווה. כל דבר שגוי עושה, מצווה שכתובה בתורה, והוא עושה אותה לשם מצווה, גוי יכול לתפוס מצווה. קורה כאן הרי מצווה, אפילו זו לא מצווה רפואית.

אבל אומר הרמב"ם, אבל הוא יכול הרי לעשות את זה שלא נתכוין למצוה. הגוי עושה את זה הרי בגלל מכה שיש לו שם. אז כשהוא עושה את זה, הוא לא עושה מצווה. אז אין מצווה שקורה כאן.

אבל אם נתכוין הגוי למול, אם הגוי רוצה באמת כן לתפוס את המצווה, הוא רוצה לקיים את מצוות המילה, **מותר לישראל למולו**, כי אז היהודי ממש עוזר למישהו לעשות מצווה, ואז אין את הענין של "לא מעלין".

איך הרמב"ם לומד את הגמרא אחרת מאחרים

אז זה מאוד מעניין. בגמרא כתוב שלא מלים גוי, והגמרא מסבירה שהכוונה לא לשם גירות, כי לשם גירות בוודאי מותר, אלא הכוונה לשם רפואה. ורוב אנשים הבינו שזה אומר שמילה שייכת ליהודים, לא עושים מילה לגוי. אה, למה גוי ירצה מילה? אפילו אם הוא רוצה, יש לו איזה תירוץ, לא עושים. בוודאי, חסר להיות יהודי, הוא לא גוי, הוא גר.

מל מיד כשהגיעה המצוה, קרה ש"ויפגשהו מלאך ה' ויבקש המיתו", היתה סכנה, ואחר כך ציפורה לקחה צור ומלה.

רואים שהעונש למשה רבינו בא מיד. רואים שמילה היא דבר שצריך לעשות מהר.

הפשט של עונש משה רבינו

אם אני זוכר, הפשט הוא שרש"י אומר כך כן, אולי זה כתוב בגמרא שהוא מביא, שהוא לא רצה למול כי הוא אמר שבדרך לא מלים כי יש סכנה בדרך. אמר הקב"ה, "אוקיי, אבל עכשיו במלון, ברגע שעצרת אתה יכול כבר". כאן רואים שאפילו שעה אחת לא חיכו.

שני חידושים מהמעשה הזה

חשבתני שני דברים שרואים מכאן.

אחד, שמכאן מתאים קצת עם השיטות שלמדנו בהתחלה, שיש כרת על לא להימול, ויש את המחלוקת הרמב"ם והראב"ד. הרמב"ם אומר שהוא רק חייב כרת אם הוא מעולם לא נימול והוא עבר את כל חייו, והראב"ד אומר שהוא כל הזמן עומד בכרתו. רואים כך שבא למשה רבינו המיתה, משהו שדומה לכרת, עונש על ההתעצלות.

והדבר השני חשבת, שהרמב"ם אומר שמצוות מילה צריך לעשות מוקדם. היה אפילו שעה אחת פירושו אפילו ביום השמיני עצמו. אולי זה לא ביום השמיני עצמו, אבל לפי גדולתו של משה רבינו, כי לא מגיע על זה שום חיוב מיתה, אבל לפי גדולתו של משה רבינו, אפילו שעה אחת יכול לומר ממש מאז החיוב, לא כשהחיוב כבר עבר.

שתי דרכים להבין את העונש – הרבי מליובאוויטש

צריך לדעת, זה ראיתי כאן הוא מביא מהרבי מליובאוויטש שלי, שיש כאן שתי דרכים איך חושבים. לפעמים אומרים שצדיק כזה מענישים על עבירות קטנות יותר, ולפעמים אומרים הפשט של המדרש הוא לא בדיוק הפוך – משה רבינו הוא הצדיק הגדול ביותר, ועל הדבר הקטן ענשו אותו... כי בדרך כלל לצדיק יש הגנה. זה דבר כל כך חשוב, שכבר אין לו שום הגנה, אפילו שעה אחת לנטילת עולם הבא, כי בדרך כלל זכות תולה... יש לו זכויות אחרות.

אז אף על פי שכתוב לפעמים שצדיקים מדקדקים יש בפשטות הסברא היחידה, הסברא הרגילה היא הפוך, וזה לא מתאים למדרש. מבין? אתה יכול לומר דווקא משה רבינו, אני משה רבינו, אין לי בעיה.

ועוד דבר, כי כתוב שהיהודים לא היו מהולים, נימולו רק אז. כן, כתוב במדבר לא יכלו למול. אבל משה דרש מהקב"ה יותר.

שלוש בריתות על התורה

אז נמשיך עוד מהחשיבות של ברית. יש לי **מצוות התורה ניתנה על שלש בריתות בלבד**. שלוש פעמים כתוב שהקב"ה עשה ברית עם ישראל על מצוות התורה.

שנאמר "אלה דברי הברית" בפרשת דברים, ושם הוא אומר הלאה, בסוף ספר דברים, ושם הוא אומר **"מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב"**. כתוב פעמיים ברית בפסוק הזה. **ושם הוא אומר בפרשת נצבים, "אתם נצבים היום... לעברך בברית ה' אלקיך"**, הברית של מה שמשה רבינו אומר לישראל.

יש כבר שתי בריתות בעצם, וכתוב על זה שלוש פעמים המילה ברית. יש את הברית של הר סיני, ואחר כך את הברית של משה רבינו, אבל זה נקרא בתורה שלוש בריתות.

דיון: כמה פעמים כתוב "ברית"?

דובר 1: הוא מביא בספרו, הוא שואל, כתוב שתי פעמים ברית על התורה, ושוב. אבל כאן בסוף, זה סוף ספר דברים, בפרשת נצבים, כמו שאני זוכר, **"אלה דברי הברית"**, דברים כ"ח, כתוב על כל התורה **"אלה דברי הברית"**, **"מלבד הברית"**, **"לעברך בברית"**. כתוב שלוש פעמים המילה ברית, רואים שכל התורה היא שלוש פעמים ברית.

אני אגיד לך בינתיים. אדם גר בבניין עם גויים. הגויים, נניח, הם בקטגוריה של גויים טובים. אבל עכשיו, כשהוא בא לבקש שישירו את ערלתו בגלל מכה, אתה יודע שהוא לא עושה זאת בשביל מצוה, הוא עושה זאת לרפואה. יפה מאוד. אז עכשיו לא עושים, בשביל רפואה כזו. אם יש היתר על אותו הלכה, ימצאו את ההיתר, אבל הרמב"ם למד רק מהגמרא. הגוי האחר שמתכוון למצוה, בוודאי, הגוי הטוב. הגוי הוא שוטה, כי יהודי בוודאי היה אומר, "אני בוודאי מכוון על המצוה, יש לי גם מכה." אני ניצלתי הזדמנות לעשות מצוה.

סטייה: ההבדל בין יהודים לגויים בגישה למצוות

הבעיה עם הגויים היא, חס ושלום, יוטיוב כאן, בקיצור, שהוא לא יודע שאפשר לאכול קוגל ולעשות מצוה. שמעתי שיעור מר' דניאל אלטר, ר' דניאל אלטר, אתה יודע מי, כן? אחיו של ר' שאול. הוא אומר שיעור בישיבת הכנה לשבועות. הוא אומר על הגמרא שביקשו מהגויים לרצות את התורה, והם כולם אמרו לא. הוא שואל, למה היהודים אמרו כן? לא שאלו אותם שם? הוא אומר, כי היהודים יודעים שמוצאים דרך החוצה. כתוב לא תעשה, אבל אפשר לעשות היתר מכירה. היהודי נבהל, אסור. כאן ימצאו דרך. שמעו נא רבותי, הרמב"ם הולך לסיים עם המעלה של מצוות מילה.

הלכות מילה, פרק ג' – המשך: המעלה של מילה

ערלה – חרפה אפילו לרשעים

כשרוצים לדבר על רשעים, אומרים **"ככל הגוים הערלים"**. אז, רוצים ללעוג למישהו, קוראים לו ערל. רואים שערלה היא דבר מגונה. כן, זה אפילו רשע מתבייש בזה.

אברהם אבינו – לא "שלם" בלי מילה

"גדולה מילה שלא נקרא אברהם אבינו שלם". וההיפך מזה, המעלה, מתחיל עם החסרון. **"גדולה מילה שלא נקרא אברהם אבינו שלם"**. אברהם אבינו, אמת, הוא הידיד, הידיד הגדול, אבל כל עוד הוא לא נימול – כן, לפי אלו שלומדים שיתרו מל את אברהם, אבל סוף סוף הוא אברהם אבינו – אבל בכל זאת הוא לא נקרא שלם עד שמל, עד שנימול, **שנאמר "התהלך לפני והיה תמים"**. הוא שלם, הוא תמים, ואז הוא **"בריתי ביני ובינך"**.

החיבור עם רשעים – דבר הפוך

אז, במילים אחרות, זה ממש דבר הפוך. אפילו גוי שעושה כל מיני חזירויות, איך קוראים לו? ערל. זה הדבר הגרוע ביותר. אפילו צדיק, כמו אברהם אבינו, הוא עושה כל המצוות, מתי קוראים לו תמים? רק עם ברית מילה. זו פשוט המעלה.

"כל המפר בריתו של אברהם אבינו" – אין לו חלק לעולם הבא

"כל המפר בריתו של אברהם אבינו", והוא לא מל את בנו, או שהוא לא מל את עצמו, כשהוא השאיר את ערלתו, או משך, הוא עשה שלא יראו את הערלה, שלא יראו שהוא מהול, **אף על פי שיש בידו מעשים טובים הרבה**, אפילו יש לו הרבה מעשים טובים, **אין לו חלק לעולם הבא**.

אה, זה מתאים מאוד למה שאמרתי עכשיו, שמילה אפילו רשע הוא עוד יותר גרוע מרשע. וכאן הוא אומר, אפילו צדיק, אם אין לו מילה, הוא כלום.

אבל זה גם מתאים מאוד שכשם שנכנס לברית, כך הוא יכול ללכת לתבוע מעשים טובים, והוא יוכל לזכות לעולם הבא, כי בלי זה לא היה שווה כלום תורתו והמעשים הטובים.

אבל הרמב"ם לא מביא את זה בפשטות כדי להסביר את הלכות המפר ברית, אלא כדי להראות את המעלה של מילה.

משה רבינו – "שלא נתלה לו אפילו שעה אחת"

אומר הרמב"ם, **"בוא וראה כמה חמורה מילה"**, כמה חמורה מצוות מילה, **"שלא נתלה לו למשה רבינו עליה אפילו שעה אחת"**.

"ויהי בדרך", כתוב בתורה, שכשהוא הלך בדרך, משה רבינו עם אשתו ציפורה עם הילדים, נולד ילד, **"וישב משה רבינו"**, הוא התעכב, הוא לא

דובר 2: אבל על המילה... לא, אני אומר, פעמיים קרה מעמד הברית, אבל

התורה מזכירה שלוש פעמים את החשיבות של זה.

דובר 1: זה לא מתכוון לזה, זה מתכוון כמה פעמים כתוב המילה.

דיברנו על זה הרבה פעמים.

שלוש עשרה בריתות על מילה

והרמב"ם חייב לכתוב את המילה "ברית", כי "ולא ימול ונכרת" זה "שלוש עשרה בריתות נכרתו על המילה", שנאמר, הרמב"ם מונה שלוש עשרה פעמים:

"ואתנה בריתי ביני ובינך"

"אני הנה בריתי אתך"

"והקימותי את בריתי ביני ובינך"

"והיתה לברית עולם"

"ואתה את בריתי תשמור"

"זאת בריתי"

"את בריתי תשמרו"

"והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם"

"ואת בריתי הפר"

"והקימותי את בריתי אתם לברית עולם"

"ואת בריתי אקים את יצחק"

סיום הלכות מילה וספר אהבה

ובזה הרמב"ם מסיים כדבר טוב עם כריתת הברית שהקב"ה כרת עם ישראל, "ברוך רחמנא דסייען", שסיים את הלכות מילה, ובזה "נגמר ספר שני בעזרת ש-די", ובזה סיימנו את הספר השני, ספר אהבה.

דיון: למה הרמב"ם כותב "ש-די"?

דובר 1: כאן כתוב כן ש-די, לא כתוב... אפשר להסביר למה הוא אמר את זה, אבל הוא לא אומר ששם ה' הוא רק רחמנא בסוף, אבל ש-די מותר לכתוב.

דובר 2: אהא. ירדנו מזה. אוקיי.

דובר 1: כתוב כאן שש-די זה י"ד, ארבעה עשר הספרים. זה שווה לתת אחד מארבעה עשר הספרים.

שוב, הרמב"ם היה... הרמב"ם מצא כאן ים של תורה, וה... ה... שאין להם דעת, כלומר, לרמב"ם יש אלפי הלכות, הוא צריך רק להכניס הלכות אהבה.

דובר 2: אז מה שייך כאן "שאיין להם דעת"?

דובר 1: לעשות ספר יש... כי בכלל, ספר הרמב"ם עושה "יד", אפשר להחזיק את התורה, שלא תיגמר לעולם. ולכן צריך לעשות "יד", כי הרמב"ם תמיד היה בטוח שלרמב"ם היו דברים שאפשר עוד להכניס בספר אהבה, עוד הלכות. הרמב"ם החזיק שיש לנו ספר שאפשר ללמוד, שלא יהיה אינסופי וכן הלאה.

ארבעים ושישה פרקים בספר אהבה

והסך הכל יש בספר הזה ארבעים ושישה פרקים:

- ארבעה עשר מקריאת שמע

- חמישה עשר מתפילה

- עשרה מתפילין מזוזה ספר תורה

- שלושה מציצית

- אחד עשר מברכות

- ושלושה ממילה

וזה הסוף של ארבעים ושישה.

ארבעים ושישה זה איזה סוד.

דובר 2: מה הסוד של ארבעים ושישה? אתה יודע?

דובר 1: "מעמיד הכל".

דובר 2: לא יודע. אוקיי.

שבת שלום, שנה טובה.